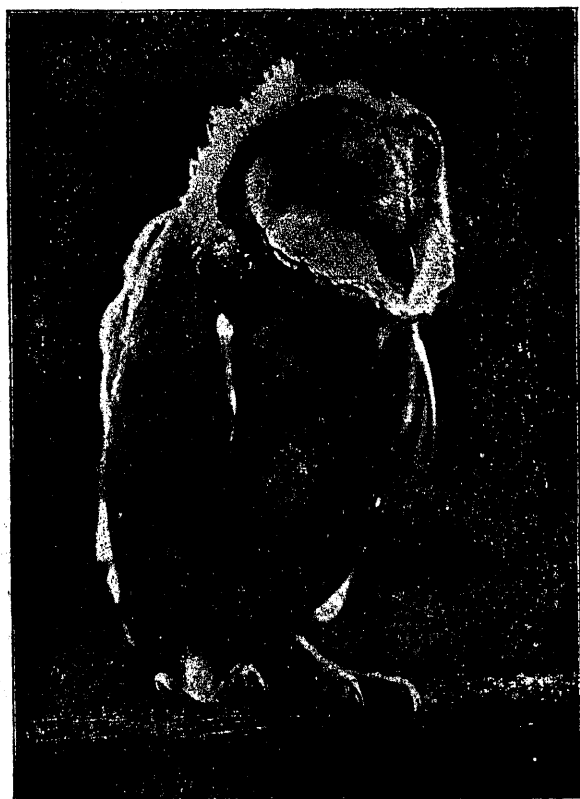

6
M
B
E
R

ROMAAN

No

19

Õskull.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1931. A. X. AASTAKÄIK.

Hind 40 senti.

ROMAAN Nr. 19

SISU:

Bernt Lié: Sunniva.
 P. Grünfeldt: Leelo.
 Verner Brücken: Vanamaja.
 M. J. Eisen: Mõtteid.
 V. Heydrich: Vargapoiss.
 Neegrite jutt: Tark vahekohtunik.
 Paul Burke: Merereis.
 Binet Valmer: Miljonäri tunnistus.
 Marguerite Comert: Mittemütüdiv.
 Hiina jutt: Jü Pei.
 Rabindranath Tagore: Mrinmaji.
 A. Dolgoshev: Kolm risti.
 Luise Vestkirch: Kevadelaul sügisel.
 Tõtt ja nalja.

„Romaan'i“

tellimishinnad 1931. a.:

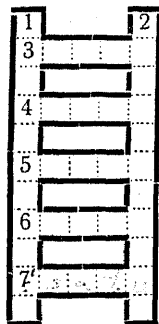
12 kuud (24 nr-t)	Kr. 7.50
9 „ (18 „)	„ 6.—
6 „ (12 „)	„ 4.—
3 „ (6 „)	„ 2.—
2 „ (4 „)	„ 1.50
1 „ (2 „)	„ —.80
Üksiknumber	„ —.40

„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Müürivahe, 16. Tel. (2)12-53.

Redel-mõistatus nr. 19 (229).

Seadnud Em. Gutmann.

Sõnade tähendused:

Ülalt alla:

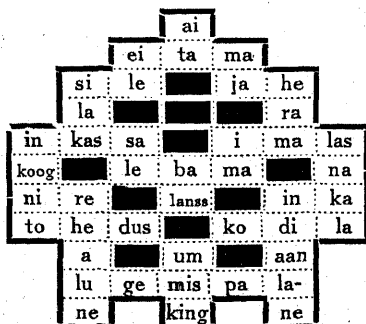
1. Vörrelvõrre.
2. Klassijuhataja.

Vasemalt paremale:

3. Ülemkelner.
4. Risti üle.
5. Alev Põhja-Eestis.
6. Lind.
7. Pole olemas isa.

Lahendus ilmub Romaan Nr. 22 (232).

Lahendus nr. 15 (225).

Romaan

Nr. 19 (229)

Oktoober 1931

X. aastakäik.

Sunniva.

Norra kirjaniku **Bernt Lie** romaan.

7

Nad ronisid järsku mäeseina mööda üles, kus meri nende all seisis, ja tekitasid lausa põrgukära sealasuvate tuhandete kajakate, hanede ja eiderlindude keskel. Saare lagedal harjal kaagutasid nurmkanad oma poegadega, kes nagu hiirekari emade taga jooksid; aga nurmkana ema oli küll kalendrisse vaadanud ja oli vaid veel pisut aega rahulik — kuni 15. augustini. Jänesed selle vastu põgenesid nagu tagaaetutena madalasse metsa.

Aga kotkad tõusid tasakesi nende kohale õhku ja ainult nii võisid nad neid silmitseda.

Kodus doktorimajas istus neiu Gundestad ja kudus rahulikult sukka, kui doktor, kes oli kaks nädalat ära olnud ja alles täna tagasi jõudnud, tema juurde astus.

„Kuulge, armas Gundestad, mul oleks teiega midagi tõsist rääkida, kui teil aega on.“

Jumalukene, jah, neiu Gundestadil oli küll aega! Ta pani suka käest, kuna doktor istet võttis ja varsti algas:

„Vaadake, Gundestad, see ei ole minu poolt vististi õige, seda ma mõistan, aga — jah, see on mulle raske ülesanne — saan Sunnivaga nii vähe koos olla, nagu olete märganud, eriti viimasel aastal. Aga teie, Gundestad, tulete talle üsna teisiti lähemale ja sellepärast peate mulle otsekoheselt ja avalikult vastama. Minul on nimelt suur mure ja mitmelt poolt on mu tähelepanu sellele juhitud — isegi õpetaja ning ametikohtunik tegid seda viimati siin olles! — Nüüd ütlege kohe, Gundestad, kas arvate ka, et meie väikesele, armsale Sunnivale ümberkäimine selle noore mehega mitte sobiv ei ole? Arvan, kas ta — see noormees — temale vahest ei avalda kõige paremat mõju?“

„Ei, ei, mulle näib siin ometi,“ vastas neiu Gundestad pisut mõteldes, „et doktorihärra eksivad.“

„Usute tõesti, neiu Gundestad? Kõige järele, mis olete kuulnud ja näinud?“

„Jah, see on minu usk ja minu kindel veendumus, et laps sellest koosolemisest rõõmu tunneb, see vaene laps! Vaadake ainult, olen tema heaks teinud kõik, mis võisin, ja olen teda tähele pannud, aga kas ei ole ta nüüd jälle nagu uuesti elustunud ja uuesti õitsev, nagu lilleke Jumala armsa päikese käes, kõige selle mure järele, mis ta meile tegi, enne kui härra Högh jälle meie majja tuli? Jah, tõesti näib mulle, et peame Jumalat tänama selle eest, et ta härra Höghi jälle siia saatis!“

„Noh, selliseks üliväga usaldatavaks inimeseks mina teda nüüd küll just ei pea. Olen temast palju küllalt teada saanud. Väike Petra Kjaer teab temast Oslost küllalt jutustada. Aga kui teie oma asjus kindel olete, siis tahame oletada ja uskuda, et ta ennast siin korras hoiab.“

Doktor istus kaua vaikides, kuna neiu Gundestad jälle suka kätte võttis. Tema huulte ümber seisis pahane joon, aga ta ei lausunud sõnagi.

Viimaks tõusis doktor ja astus akna juurde.

„Ja jah, ja jah,“ ohkas ta raskesti, „on aegu, millest me peame ütlema, et nad meile ei meeldi.“

„Kuulge, neiu Gundestad,“ ütles ta järsku ja pöös näo Gundestadi poole, „kas usute, et sest midagi kasu on, kui katsuksime Sunnivat kord reisile meelitada?“

„Ei, armas härra doktor, seda ei tohi te minult nõuda. Sellega ei saaks ma hakkama.“

Aga kui doktori härra seda kord ise kat-
suks?“

Doktor jalutas edasi ning tagasi, siis sei-
satas ta ja pani käevana daami õlale; selle
juures peitus ta silmis suur kurbus.

„Mul on vististi küll liig kare käsi, sel-
lepärast ei ole ma neid kumbagi, keda olen
armastanud, saanud aidata.“

Doktor läks oma tuppa ja neiu Gunde-
stad istus üksipäi oma sukaga ja muredega,
kuni Sunniva ja Jan Högh koju tulid, kõige
ülemeelikumas tujus, näljased kui hundid.

Varemini kui harilikult tahtis Jan Högh
sel õhtul Fruskjaetti sõita.

„Tead, Sunniva, ma olen viimasel ajal
hirmus laisaks jäänud. Katsume kaotatud
aega tagasi võita. Ei või siiski teada, kui
kaua need ilusad ilmad veel kestavad.“

Ta seisis kaua väljas maalimisraami ees,
enne kui algas.

„Ei, ei, see siin ei ole jällegi õieti taba-
tud. Sest saab jälle vusseritöö!“

„Aga ei, maalermeister!“

„Jah, vaata, mul on liig palju müid asju
peas. Näen nüüd — see ei kõlba. Idee on
jällegi kadunud — võtaks pärgel!“

Ja uuesti löikas ta lõuendi noaga läbi.

„Ah, ajajooksul läheb asi tüütavaks!“

„Ei, maalermeister, nüüd ei tohi sa veel
väside. Jään kõik aja siia sinu juurde, siis
ei kaota sa kannatust.“

„Ma tänan sind, Sunniva. Jah — nüüd
algame homme jälle eestotsast!“

Järgmisel päeval sadas peent, külma
vihma. Enne lõunat heljus õhk hallilt must-
tade mägede kohal ja lõuna eel muutus ta
veel paksemaks; seal, kus päikese valgus
heledasti oli udust läbi paistnud, muutus
kõik tumedamaks ja tumedamaks, ja kui Jan
Högh pärast lõunat, vihhmamentel seljas,
rannas jalutas, heljus kõige kohal kurb,
raske, ühekujuline toon. Mäed olid poo-
leldi udu peidus.

Mantlikrae kõrvade ümber ja käed tas-
kus rändas Högh pikkamisi edasi, kivitl
kivile hüpates ja ise mantlisiile koos hoi-
des. Muru oli märg ja rand kõiksugu vär-
viliste kividega ja konnakarpidega täidetud,
nagu see mõõna ajal seal harilik on. Üks
änilane keksis tema ees ja vibutas kartlikult
saba, kuni ta viimaks otsustas kivile seniks
istuma jääda, kuni see mantliga varustatud
koletis temast möödus.

Högh oleks Sunniva heameelega kaasa
võtnud, aga see ei saanud tulla; doktoril
oli oma toas temaga äkki midagi tegemist.

Doktoriga ei olnud asi sel ajal olnud
korras. Jan Högh oli mitmest pisiasjast

viimaks aimanud, et ta tundis umbusaldust
ja püüdis tema alatist koosviibimist Sun-
nivaga eksitada.

„Tahaksin teada, mis ta arvab. Ega ta
ometi ei usu, et mina — lapse pea segi
ajan või muud sarnast? Noh, see puuduks
mul veel!“

Muide pidi ta enesele tunnistama, et mõte
Sunnivale teda viimasel ajal enam ja hoo-
pis teisel viisil erutas kui enneim. Neiu
kütkestas teda iseäralise huviga ja ühtlasi
— ühtlasi sügavama rõõmuga, mida tamõ-
nikord oma südame põhjas tundis.

Oli ta temasse armunud? — Ei! See
oli võimatu. Selle mõtte lükkas ta tagasi,
sest ta tundis selles okast, umbes nagu sa-
lahaava või eestkaduvat põhja kuhu ta
kindlasti ei võinud jalgu toetada! Sunniva
oli nii iseäralik, sest ta ei olnud nagu tei-
sed naised, temale ei tohtud esineda tor-
milise suudlusega ja siis edasi minna ning
kübarat keerutada, nagu teiste naiste juu-
res. Temale ei tohtinud midagi paha juh-
tuda — ühegi hinna eest ei tohtinud ta sil-
mad täituda pisaratega ja ei tohtud talle
ta süttusse, lapselikusse südamesse vaadata.
Teda tuli õrnasti hoida ja kohelda!

Või seisis asi vaid ümbruses, siin kõiges
valitsevas üksilduses ja avameelsuses. Siin
puudus sadade häälte kõra, mille taga ta
võis laulda oma salajaseid, võrgutavaid
armastuselaule; siin polnud kaitsvat metsa-
salka, kuhu pidulikkuse ülev mühin ei ula-
lanud, kus vahetati tasakesi mõtteid ja va-
rastati suudlusi ja kus süda vajus sügava-
tesse unistustesse!

Siin oli kõik liig lai ja avalik, selle-
pärast hakkasid ka mängivad murueidetüt-
red iseendid kartma, põgenesid ja lahkusid
siit vaikselt, vaikselt ja tõsiselt.

Kui ta ometi võiks ta siit eemale võ-
luda, selle väikese Sunniva! Välja maailma
keerisesse, kaugele siit sellest paljast pai-
galseisemisest, — välja tantsule!

Ta peatus kiires käigus ja istus suurele
kivile, mis oli meresse veerenud ja tõusu-
ajal vee keskel seisis nagu saar. Ta lödises
ja peitis käed laiadesse varukatesse, kuna
ta ise süvenes unistustesse.

Kui üksik oli ometi see ümbrus!

Ja sünge-hall meri lõi kohisedes vastu
kivi ning sulises seal tagasi, nii et mere-
rohi ja väikesed kivid siia ja sinna visati,
siia ja sinna. Ja sügavalt raskelt kivirahnult
kajas nagu tume ohe, ikka jälle kordudes,
igakord kui vood vahutades tema vastu löid.

Ta istus ja kuulatas kivi alt tulevat üht-

last, tumedat häält. Ja ta süda põksus sellega ühes.

Mis ta siit siis öieti otsis? Milline kutse, milline võim oli teda jälle ajanud siia maale, kus polnud ta kodu?

Maalimistöö? — Oh ei, selleks ta ei kõlvanud. Oli õige kohe tunnistada — see töö oli temale liig suur!

Leidub selliseid, kel vähe andekust ja kes oma asja halvasti teevad, need leiavad oma otsuse ja taganevad vaikselt. Siis leidub selliseid, kes teevad kõik hästi ja õnnelikult, ilma et neil aimu oleks oma andekusest, enne kui see neile töö tulukusest vastu särab. Aga nende vahel leidub veel üksikuid, kes teavad, kuidas seda peab tegema, kes tagajärje magusust tunnevad peitavas ootuses, aga kelle käe all kõik närub ja närtsib, kes midagi ei oska saavutada peale igatsuse ja nutu merekaldal; kes käänlevad ja ahastavad tiibadeta igatsuses.

Ah!

Ta laskis pea põlvedele vajuda ja vahtis tarretult rahutusse vette.

Armunud? Ei, seep see ju oligi, et sõna — armastus oli temale liig suur ja ülev. — Ah, kui hästi teadis ta, mis tähendas naist armastada. Aga siin oli see jälle sama — ainult igatsus selle järele — kuid võimalus puudus! Teadmine eluta!

Ta oli pillanud vahetusraha, nüüd, mil tal võimalus oli suurt raha tarvitada, oli see välja antud — ära tarvitatud.

Ei, ta polnud midagi väärt!

Ja ometi, see ei võinud olla; seal pidi veel midagi muud olema. Selline igatsus ei võinud ju üsna tõeta ja tõelikkuseta elada, millegita, mis seisis sügavas südamepõhjas!

Ja nõnda sosistas ta poolvaljusti oma ette stüngehalli mere tooni juurde takti, tooni juurde, mis kivide alt kajas ja sealt jälle tagasi veeres vankuva mererohu hulka:

„Õõseti magusais unelmais
näki laulu oh kuulen ma;
igatsussära su silmades:
Isand, kus viibid sa?
Mere voogudest kajamas
vaikselt ja lihtsana
nagu iha mu südamest;
Isand, kus viibid sa? — “

Ilm oli ikka pahemaks läinud. Oli äge torm, vahutiirud hällusid fjordil ja vihma sadas.

Jan Högh tõusis; kivi, millel ta istunud, oli kuiv; ta oli vist kaua istunud, sest vesi oli hulga langenud.

Koduteel kohtas ta vihmamantlit kandvat Sunnivat, kes oli üsna erutatud.

„Sa jäid nii kauaks ära! Ma hakkasin sinu pärast juba kartma!“

Högh ei vastanud; ta tundis, et kui räägib, siis neiu ta häälest kuuleb, et tal pisarad kõris peitusid.

Viimaks maja ligidal küsis ta:

„Kas su isa lubas sind mind otsima tulla?“

„Mis pidin ma muud tegema? — Tahtsime ju õhtust süüa ja sa ei tulnud. Muide — lubas?“

„Jah, ma ei usu, et sinu isa seda armastab — usun, et ta kohtleb mind umbusaldusega ja meelepahaga.“

Neile tuli neiu Gundestad aias vastu ja pahandas, et ta sellise ilmaga nii kauaks välja jäänud.

Doktor kadus pärast sööki oma tupp ja kõik läksid varakult laiali.

Högh jäi üles tupp kaua istuma. Seisis sargiväel, kell pooleldi ülestõmbamata käes, kui uksele koputati.

„Tohin ma tulla?“ sosistas doktor. „Tahaksin teiega meelsasti rääkida.“

„Palun, palun, — vabandage, tõmban enne kuue selga.“

„Ei, ei! Mina olen ju, kes vabandust palub, et teid eksitan. Aga ma kuulsin, et teie veel polnud magama heitnud.“

Doktor istus voodi ette toolile. Hall valgus langes aknast tema peale, kui ta pisut aega mõtiskledes istus.

Jan Högh toetus ukseraamile ja silmitses teda. Sellist murelikku nägu ei olnud ta enam ammu näinud.

„On vaja seletust,“ algas doktor pikkamisi ja tasa, „miks ma hiljuti teie heasoovliku ettepaneku, mis Sunniva kohta käis, nii ebaviisakalt ja ägedalt tagasi lükkasin, Teie tahtsite mulle nõu andateda ära saata. Muidugi olete märganud, kui närviliseks ja mitmes suhtes ka nõrgaks ta viimase aasta jooksul on muutunud. Ärge uskuge, et ma teie heast südamest aru ei saa. Aga te peaksite ometi teadma, et seal on palju raskusi, mida teie ei aimagi. Need raskused on mulle mullust saadik, mil teie jälle siin viibisite, palju ja rasket muret teinud. Rasket muret!

Mina ei või teile kõiki asju lähemalt seletada, asju, mis ühenduses seisavad teiste iseäraliste oludega. Teie peate ainult teadma, et kavatsus Sunnivat mujale ja teistesse oludesse saata, kus enam elavust ja elu valitseb, enesestmõista juba kaua aega ka minu peas on liikunud. Kui väga mul laps vaheldust vajab, seda tean ma paremini kui teie,

Jumalale tänu. Aga siia maani oli temalt selleks võimatu nõusolekut saada. See ei ole temas mitte ainult kartus kodu ja siinset rahulikku olukorda kaotada, vaid siin on tegevuses veel ebaharilikud asjaolud. Mina ei või neid nimetada ebanormaalsedeks, sest et ta need on pärinud sügavasti juurdunud armastusest siinse kodu vastu juba veregga.“

Doktor peatus silmapilgu ja vaikust täitis tuulevingumine majakatuse ümber. Sügava ohkega jätkas ta:

„Mõju, teda neist sidemetest vabastada ja reisile kihutada, minule ei ole, härra Högh.“

Ta äigas taskurätikuga üle otsaesise ja silmade ning kordas kurtvalt: „Seda minul ei ole.“

„Tahan olla teie vastu avameelne, härra Högh, ja teile ütelda, et, kui ma arvasin märkavat, et teil Sunnivalle suur mõju on, ma mõni aeg viivitasin, enne kui seda hakkasin usaldama ja heaks kiitma. Kui ma nüüd tulen ja teid palun aidata ja oma mõju Sunnivalle maksma panna, et ta ette võtaks reisi, siis arvan ma, tohiksite teie, seda kinnitan, selles täit tasu näha minu haavava umbusalduse eest teie vastu.“

„On nimelt palju enam kaalul, kui teie ehk seda taipate ja selleks olete ette valmistatud. Ilmus, vaadake, et neiu Gundestadi ja minu ettepanekud Sunniva kindlasti tagasi lükkas, veel enam, et sellele järgnesid kõige ägedamad meeleoluväljendused. Teiegi peate, enne kui mulle vastate, ettevalmistatud olema võimalusele, et kaotate Sunniva sõpruse ja usalduse, ja ma usun mitte eksivat, kui oletan, et see teile südamesse läheks, kuigi mitte nii raskesti, kui see on läinud ta isa südamesse. Kas tahate mulle seda head teha?“ lõpetas ta ja astus tõustes akna juurde.

Jan Högh astus talle vastu ja võttis ta käest kinni. Ta silmad olid märjad ja hääli värises meeleliigutuses, kui ta kummardas ja ütles:

„Olen teile nii väga tänulik, et minu vastu ilmutasite seda usaldust. Sellega olete mulle suurt südamekergetust teinud. Ja mis teie minult palute, uskuge, see õnnestub, vististi õnnestub!“

„Ma täna teid, mu noor sõber! Ja nüüd ei tohi teie mulle pahane olla; ma ei või seda teile kõike lähemalt seletada, seal on palju, millest teie ei saaks aru, aga teie võite uskuda, et mina — et see mulle valus on.“

Ta ootas veel hetke aega.

„Head ööd!“

Jan Högh saatis ta ukseni. Seal pööras doktor veel kord:

„Vahest saaks asja nii korraldada, et Sunniva reisiks teie seltsis, kui koju sõidate.“

„Jah, see on tore mõte!“

„Head ööd!“

Jan Högh seisis vestiväel keset tuba, ikka veel kell käes, ja naeratas oma ette.

Tuul rebis hooti aknariivi ja Högh läks lõpuks puhkama.

Sünge ilm kestis veel edasi, kuni ta alles kolmandal päeval jälle hakkas selguma.

Doktor istus pärast lõunat oma toas suure mustaks lakeeritud laua ees. Hele õhk voolas avatud akendest sisse ja täitis ruumi, paistis klaasidele ja siras mitmevärviliselt kapis peituvatel rohupudelitel.

Tal oli hunnik dokumente ees. Praegu oli ta sule käest pannud ja toolile laskunud, kui uksele koputati ja Sunniva pea ukse vahelt sisse pistis:

„Kas tohin tulla?“

„Muidugi, mu laps, tule aga sisse!“

Neiu läks ta juurde, istus toolitoele ja hakkas isa halle juukseid silitama.

„Sina, isa, kas mäletad veel, et sa — et sa kord ütlesid, et tohin reisida?“

„Jah, mu laps.“

„On see veel nüüdki sinu soov, isa?“

„Muidugi, laps, muidugi!“

„Oh, siis teeksin seda nüüd suure heameelega. Vaata, ehk võiksin nüüd reisida Jan Höghi seltsis. Tema rääkis sellest?“

„Suuremat rõõmu ei või sa mulle tehagi, mu lemmik! Ja Jan Högh saab sulle olema parim seltsiline!“

„Jah, eks ole tõsi, isa.“

„Tema on suurepärane noormees!“

Sunniva võttis isa kaela ümbert äkki ägedasti kinni ja suudles teda.

„Minu väike Sunniva!“ sosistas doktor ja jäi temaga nii kauaks istuma, kuna tütar ta nägu ja juukseid silitas ja tema sedasama tegi oma armsale tütrele.

Päikesepaiste muutus väljas ikka heledamaks ja langes aknast tuppä.

Nüüd pühendati ka neiu Gundestad asjasse ja selle imestus oli suur, aga ta leidis varsti seletuse pilgus, mis Jan Högh temale heitis. Ja nüüd algas töö. Lapsele tuli ju muretseda pealaest jalatallani uued riided.

„Mitte sugugi!“ seletas doktor kindlasti. „Kõik see sünnib Oslos.“

Nüüd pidi neiu Gundestad leppima vaid kõige vajalikumaga, aga ega's sedagi polnud vähe!

Nüüd õmmeldi, lõigati, kujuti, heegeldati ja õmblusmasin aineti vurises Hanna Kritnaesi osavate käte all. Ta oli õpetaja juurest, kus ta parajasti töötas, ruttu doktorimajja toodud.

Ka Sunnival enesel oli palju tööd, nii et ta esimesel kahel öhtul, mil ilm ilus, isegi välja Fruskjaeretisse ei läinud.

Jan Högh oli kõige selle juures kõige paremas tujus. Seda oli ta ju soovinudki. Nüüd sai ta Sunniva kaasa ja tahtis talle palju rõõmu teha. Ta tundis seda nagu ülesannet, mis talle antud — Sunnivat siin põhjas raskemeelsusest vabastada!

— — —

Kolmandal öhtul sõudsid nad jälle üheskoos välja.

„Jah, Sunniva, usu mind, sest saab tore elu! Mina tahan olla sinu isalik kaitsja ja sind igale poole viia. Kõik, kõik pead sa nägema ja niipalju suurepäraseid inimesi!“

„Oh, maalermeister, millist rõõmu ma tunnen!“

„Jah, vaata, siis näed kõiki minu ilusaid daame, kõiki, kellest olen jutustanud. Ja sinust enesest peab saama ilus daam, palju ilusam kui teised!“

„Ah, mis sa ometi räägid!“

„Ja jah, ausõna! Sa pead nägema, kuidas me sinuga tantsime; kõik kavalerid saavad sind ümbritsema ja sa saad olema õnnelik!“

Vaata, seal on ju hoopis teine elu kui siin üleval kõigist lahus. See teeb mu peagi lõpuks tühjaks; ja nüüd ihkan minagi jälle siit ära, jah, tõesti, seda ma ihkan — ihkan jälle lustilist elu. Mullu ei tulnud sest palju välja, sest et mul pea muremõtteid täis oli. Aga nüüd leian ma nad jälle, kõik need seltsimehed, kes mind otsisid ja lõpuks minust loobusid. Kõige pealt aga kõik väikesed neiud. Kuidas nad mind küll ootasid ja igatsesid. Tõesti, nüüd lähen ma nende juurde jälle tagasi! Üks on neist kenam kui teine, kenam ja hurmavam. Ah, kui ma ainult sellele mõtlen, siis on see ainult heledate silmade sära ja naer ja hiilgav elu!

„Ei,“ katkestas ta äkki, „ma ei või seda rohkem kujutleda. Minu pea on kõigest sellest tulvil täis, aga me peame veel pisut ootama!“

Nad sõudsid nüüd koju ja Jan Högh oli nii väga oma iluduste kirjelduste mõju all, et ta ei märganudki, kuidas Sunniva istus kahvatult ja oma ette vahtis.

— — —

Järgmisel hommikul vara eksitas teda neiu Gundestad tema kõigemagusamas unes, seistes hommikukleidis tema ees:

„Härra Högh, Jumal aidaku mind, aga teie peate ruttu alla tulema. Lapsega on hirmus lugu!“

„Mis on?“ hüüdis Högh kokkudes.

„Ah, Sunniva on kogu öö väljas olnud ja nüüd toob Hans Joelsen ta tagasi; ta on täitsa meeletu ja nüüd saadab härra doktor mu üles teie juurde.“

Jan Högh kargas voodist välja, enne veel kui neiu Gundestad välja jõudis minna. Ruttu võttis ta riided selga ja tormas alla elutappa; see oli tühi, söögituba samuti. Ta seisis vaikselt ja siis kuulis ta doktori toast valusat häält.

Ta avas ukse ja astus sisse. Kange nafta õhk lõi talle vastu. Suure haigetooli kõrval põlvitas doktor ja toolil lamas Sunniva ning hoigas tasakesi. Neiu Gundestad seisis tema kõrval pesukausiga ja käsnaga.

Jan Högh asus tooli ette, aga niipea kui Sunniva teda nägi, tuli ta suust metsik kiljatus, nii et Högh tahtimatult tagasi astus. Doktor aga osutus uksele ja Högh lahkus jälle ruttu.

Kogu ennelõuna rändas ta elutoas edasi ja tagasi ning ootas. Viimaks lõuna paiku tuli doktor toast välja. Sunniva oli voodis ja magas.

Ta oli öösel väljas olnud kuni Hans Joelsen ta peaaegu meelemärkusetult leidis; siis oli tal olnud äge nutukramp ja nüüd oli tal suur palavik.

Nüüd oli vaja oodata ja vaadata.

Mõlemad härrad sõid koos kurvas vaikusel, ja pärast seda läks doktor jälle üles Sunniva juurde. Jan Högh jäi üksipäi melisegavas õuduses ja maja näis olevat nagu surnud. Viimaks oli ta aias istet võtnud, kui doktor väljus ja teda palus ennast üles saata.

„Haigusehoog on nüüd üle; aga ta ütleb, et ta ühelgi tingimusel ei reisi. Usun, kõige parem on, et lähete tema juurde ja temaga räägite, nagu ei oleks midagi juhtunud, küll ta siis jälle rahustub. Niipalju kui mina oskan otsustada, ei tähenda see kõik palju.“

Jan Högh astus Sunniva voodi ette ja teretas teda naeratades, aga kohe ajas neiu enese voodis istukile; ta silmad loitsid ja juuksed ripnesid tal metsikult ümber pea ja õlgade.

„Mina ei lähe sinuga, ei iial, iial, iial!“ hüüdis ta. „Sina oled see must, see kuri,

kes mind tahab varastada minu emalt. Mine, mine, ma ei tohi sind näha — patt on sind vaadata, ja kes sulle järgneb, see läheb — kuradile, kuradile, kuradile!”

Ehmust kahvatades taganes Jan Högh ja Sunniva peitis oma näo voodivaibasse, kuna ta õrn, poolpaljas keha lödises, ja ta uuesti hüüdis: „Kurat, kurat!”

Högh vankus välja ja trepist alla, jooksis siis meeletult läbi aia ja ranna äärt mööda kaugele, kaugele. Kogu pärastlõuna ja poole ööd jooksis ta ringi, viimaks nii väsind, et maha kukkus ja nii kaua aega istuma jäi, kuni mõtted ja mälestus ta jälle jalule ajasid. Nimetu meeleheide, hirm ja segadus valdas teda uuesti: Sunniva selles metsikus ärevuses, tema õrn hääl neis hirmsates sõnades. Paar korda voogas temas kõigest läbimurduva jõuga otsus ja siis jooksis ta doktorimaja poole. Ta tahtis minna Sunniva juurde, temale kõik ära seletada, teda välja tuua ja kaugele üle maa ja mere kanda rahule, õnnele ja päikesepaistele! Aga ikka jälle peatas teda aiavärava ees põlev valu ja ebaselge kahtlus ta enese vastu. Ja nii ei võinud ta tuppa minna.

Kui ta viimaks majast läbi hiilis, väsinult ja raskelt, kuulis ta kõõgist hommiku elumarki.

Doktor äratas ta raskest unest enne lõunat. Nagu läbi udu kuulis ta, et see ütles:

„Peate ära reisima, mu noor sõber! Ma ei või teisiti. Sunniva ei leia rahu, enne kui temale võin ütelda, et teid enam majas ei ole. See pole, mu noor, armas sõber, muud kui närvilise ärrituse seletamatu purske. Muide on hoog mööda. Jumal olgu teiega ja olge tänatud kõige eest, mis olete teinud. Unustage meie kurb lugu ja olge õnnelik, kui koju jõuate!”

Jan Högh pakkis enne lõunat oma asjad ja lahkus pärast lõunat doktorimajast Hans Joelseni paadis.

Kui pannakse põlema jõuluküünlad ja nad soojendavad ning valgustavad iga maja ning iga hütti maal, ja kui inimesed koonduvad mugavates rühmades pragiseva tule ümber, siis vingub jääne pakane huludes väljas rannas ja seal ei süttidata muud tuld kui tuletorni oma; meri viskab oma jääkülmä soolvett mustadele kaljudele ja mere-linnud kisendavad ning lödisevad nälgivate parvedes.

Pikkamisi, samm sammult, töötab raske põhjamaa-aurik väljas edasi, jättes pakse

suitsupilve enese taha. Ta sõidab põhja poole. Üks eelmägestik peidab ennast teise varju, kalju järgneb kaljule, miil miili järelle kasvab müür, mis kerkib selle vahele, kes aurikuga sõidab, ja jõulurõõmsa maailma vahel, kus valitseb valgus ja soojus, naer ja rõõm.

Kauge ja vaikne on siin üleval paljaste harjade vahel, mille võlu suvest saadik veel on kasvanud, kasvanud ühes valge, pehmevoldise talve kuuega, mis iga kukkuga kose kinni hoiab ja kõik suured jooned tasandab. Ainus elu, mis välja julgeb minna miilipikkuselt üksteisest eemalolevate maandumissildadeni, jäätunud paat paari külmetava inimesega, mis tuleb lumitunud kaubanduskohtadelt, teeb surnud ja üksiku mere oma viletsa välimusega ainult veel pahemaks.

Päeva hall valgus väheneb iga selja taha jäetud laiuskraadiga ja ikka lühemaks jääb sõiduaeg laevale. Juba vara õhtul heidetakse ankrud välja ja sõit lõpeb tänaseks.

Mustal joonel, kus päev ja öö kohtavad, tõuseb raskelt ja üksikult öö lõpmata süngest kuristikust esile.

Kaljud ja eelmägestikud sirutavad oma paljuse ja jäise vaesuse igatsedes öö varjavale mantlile vastu, vood vähenevad tasa sureva löögiga nagu hing surma lähenedes ja auriku raudsed kehaliikmed puhkavad ning hälluvad vaikselt; tuled kustutatakse ja iga hääl vaikib unes ning unistades; vaikselt paendub kõik öö ette, selle musta valitseja ette, kes läheneb merele!

Tunnid mööduvad ja öö tuleb. Kuu seisab heledasti paistes taevas ja valgustab vaikust; kahvatult ja kaugele vilguvad tähed sügava rahu kohal.

Rahu! Rahu!

Aga häda sellele, kes kartust või õudu tunneb öö tuleku ees, kellele ta rahu toob ainult rahutust päeva piinarikas kära uimastatud, aga mitte tapetud mõttes, kelle hinges ta pimedus süütab heleda leegi tarretutest küsimustest ja kellele ta vaikus levib nagu kate ahastusekajale ja sügavalt voolavale pisaratejõele. Häda temale selles rahude rahus, selle vaikuste vaikustes, sel ööl, mis käib üle kõigi ööde siin põhjamaa üksilduse- ja muinasmaal!

Ikka samas taktis, kakskümmend sammu edasi, kakskümmend sammu tagasi, alati ühtlaselt, kollasest laternatulest valgustatud, kõrvuni kasukas — sammus Jan Högh siia ja sinna ja ootas paati, mis teda pidi viima

maale. Ekspeditsioonilaeva kaudu oli teade saadetud doktorimajja, et sealt temale paat vastu saadetaks.

Ta oli väsinud ja tüdinenud ning tundis ennast kehalikult kui ka moraalselt haigena. Kaksteist pikka päeva sama auriku lael, kitsastes kabiinides! Mitte kunagi õiget puhkust, ei magades ega lael rännates, rahutud ja poolselged mõtted sügavas südames, kõigi kasukate ja vaipade all, kärsitus ja väsimus ja piinav, igatsev hirm südames.

Kaksteist pikka päeva!

Ta oli kapteniga jumalaga jätnud, enne kui see magama läks, ja nüüd see lõpmatu ootamine sõudmissulina järele all sünges vees. See näis talle olevat nagu kaksteist uut päeva!

Suitsetamisetuppa oli kelner ühe lambi põlema jätnud. Ta läks sinna ja heitis plüüshdiivanile, nõõpis kasuka lahti ja unistas kinnisilmil.

Siis võttis ta taskuraamatu põuetaskust ja selle vahelt kortsunud kirja, mille ta ettevaatlikult avas, kusjuures ta silmad haledamaks läksid. Ta luges, peaaegu sõnu mitte vaatamata, tundis ta ju ometi doktori kirja iga märki ja tähte.

„Armas härra Högh!

Tänu teie lahke kirja eest. Mul oli hea meel teatest, et teil oli olnud hea reis, ja ka teie sooja osavõtu üle meie vastu, kes me siia oma armsasse doktorimajja oleme jäänud ja tihti tunneme puudust teist, kelle külaskäik meile kõigile oli armas. Jumal tänatud, nüüd on Sunniva haigus täiesti lahkunud. Juba kolm päeva pärast teie lahkumist ajas ta enese jalule ja on nüüd jälle üsna rahulik; aga nõrk on ta ja reisist ei või olla esiotsa juttugi.

Teie küsite avameelse hirmuga minult põhjusi, miks Sunniva teie vastu niisugust vastikust ilmutas. Teie võite kindel olla, et selles ennast väljendas ainult üks juhuslik sümptom tema haigusest. Nüüd — kuu aega pärast teie lahkumist — ei mäleta ta enam vähematki sellest, mis ta haiguseloo ajal mõtles ja ütles.

Meil valitseb nüüd sügis ja varsti saabub tali — varemini kui soovime — — —“

„Härra Högh, nüüd tuleb paat!“

Ettevaatlikult pani ta kirja kokku ja aetas ta taskuraamatu vahele tagasi, nõõpis mantli ja kasuka kinni ja lahkus tüürimehest rõõmsasti.

All paadis, kus mõlemad kasukatega varustatud sõudjad kohe taktikindlalt sõudma

hakkasid, otsis ta enesele nii hea koha, kui see võimalik oli, süütas sigari ja vaatas üles täheilus säravale taevale.

Tal oli, nagu oleks ta vannis käinud, nagu oleks ta kõik soojad riided vahetanud ja kitsast puurist pääsnud. Midagi paha polnud enam mõtelda ega karta, ainult rõõm oli tal nüüd, et võis nüüd viimaks ometi jälle kindlal teel edasi jõuda, täiskuu pea kohal ja poolvalge öö ümberringi. —

Agaga kui ta hommiku eel doktorimaja ees seisis ja kasuka seljast võttis, siis laskus nagu tinakoorem ta südamele. Kõik ukсед olid kinni ja ta läks elutuppa, kus ta tugitoolile istus ootama, kuni majas ärgatakse. Seal istudes uinus ta magama ja alles Gundestad, kes väikese lambiga söögituppa ilmus, äratas ta unest. Neiu seisis kui kivi-sammas ja silmitses teda tarretult, kui Högh püsti kargas ja kogeles:

„Tere hommikust, neiu Gundestad — jah, mina olen teie jõulumees —“

Neiu Gundestad kahmas ta käest kinni ja raputas seda automaatselt, kuna ta kortsunud nägu tule paistel ikka rahutumaks muutus. Viimaks veeresid ta silmadest pisarad ja kogu ta väike keha lödises.

„Noh, kuidas on siin lood?“ küsis Jan Högh. Agaga neiu silmitses teda tummalt edasi, meelegeitlik pilk pisarsilmis.

„Mis on, neiu Gundestad?“

„Oh Jumal, Jumal — Jumal hoidku ja kaitsku teid ning meid kõiki!“

„Kas see ei ole hea, et tulen?“

„Teie tulete leinamajja, härra Högh, jah, tõesti, siia tulete. Ja kõige parem oleks olnud, kui te oleksite sinna jäänud, kus viibisite ja kus oli ilus ja hea olla ja te mitte ei tarvitsenud näha sellist viletsust!“

„Jumala pärast, neiu Gundestad, jututage, mis on sündinud! On midagi Sunniva vaga?“

„Meie väike ingel ei jää enam kauaks meile, härra Högh. Tema lamab üleval ja närtsib meie silmade ees nagu lillekene — jah!“

„Võimatu, neiu Gundestad, see ei või tõsi olla!“

„Jumal teab seda, et see nii on!“

Högh laskis ta käe lahti, vajus raskesti toolile, kaks kätt silmade ees, ja ohkas valusasti.

„Suur Jumal, härra Högh, mis te siis siit öieti otsite?“

„Tahtsin — tahtsin,“ sosistas noormees nagu unes, siis kargas ta jalule: „Asi ei

ole nii paha kui arvate! Kuidas võite sel-
liseid asju rääkida! Kus on doktor?"

"Tema on juba hulk öid valvanud; nüüd
viimaks sain ta nii kaugele, et voodi hei-
tis. Tema magab ja teie ei tohi teda ära-
tada, härra Högh. Aga istuge, ma toon
teile esiti ometi einet."

"Neiu Gundestad," ütles Högh äkki üsna
rahulikult, "mina seda ei usu, see ei või
olla. Ütelge, et — —"

"Ei ole enam midagi muud ütelda, ei
minul ega kellelgi teisel, härra Högh. Juba
kuu aega lamab laps nii. Kui doktor juba
ammu ei oleks ütelnud, et see haigus ta
õrnale elule varsti otsa teeb, siis poleks
mitte raske nüüd aru saada, kui teda nii
näeme voodis lamamas —"

Neiu Gundestad hakkas unesti nutma,
pani lambi käest ja vajus toolile, mille kõr-
val ta seisis.

Jan Högh astus ta juurde:

"Ta saab jälle terveks; ta ei sure — ma
tean seda — mina tahan, mina võin — !

Siis katkestas ta äkki:

"On ta üleval?"

Aga enne veel kui Gundestad sai vas-
tata, oli ta toast väljas. Täis julgust ja jõu-
tunnet jooksis ta trepist üles.

Sunniva toa ukse ees seisatas ta vaikselt
ja koputas tasakesi. Keegi ei vastanud.
Korridor oli kottpime; toas lamas Sunniva
ja siin väljas seisis Jan Högh, südames
ülevoolav, sügavastileekiv armastus — kas
siis see kinnine uks ja see kerjuskerge,
ettevaatlik koputus tahtis teda eraldada —
elust, päikesest?

Peaaegu naeratades võttis ta ukse käsi-
rauast kinni, püha veene südames, et ta elu
viib sinna, kus neiu Gundestadi nõrk usk
kahtles!

Tuba oli poolpime. Voodi kõrval põles
väike öölamp ja voodis — lamas laip. Laip
rohekate varjudega, mustalt kinniste silma-
laugudega, kohevil juustega — laip tera-
vate surmejoontega nina ümber.

Högh vankus tagasi, kahmas kätega kinni
seinast, vahtis tarretult oma ette ja tundis,
kuidas külm värin teda läbistas. Ja oli
surnukahvatu.

Peaaegu oleks ta suust tulnud ehmatuse
karjatus, kui kinnised silmad pikkamisi
avanesid ja nende alt kaks musta, musta
silma välja vaatasid, hingeliselt, võidukalt.

(Järgneb.)

Leelo.

P. Grünfeldt.

*Leelo on leina lepitaja,
laul on lahke meele andja;
ta on targem taevatütar,
taevataadi tarest tulnud
maiseid lapsi manitsema,
murelaste muret murdma,
rõhutuida rõõmustama,
rõõmsaid veel rõõmsamaks tegema.*

*Kus ta säilib, seal ta särab,
kus ta läheb, seal ta läigib,
kus ta kõnnib, seal ta kõlab,
kus ta kuulduv, seal ta kuldab,
kus ta viibib, seal kaob viha,
kus ta kostab, seal tal kodu,
seal saab asu alandlikkus,*

*seal saab avaruse aade,
seal ta süütab südamed,
ilustab hõik inimhinged,
pane mõtted mõnulema,
ajab tunded tulilema,
pühhib pisaradki palgelt
nagu ime teisest ilmast.*

*Jäägu ta siis jäädavasti
meie meeli mesistama,
maiset elu magustama,
eluvaeva vaigistama,
elukarmust kahandama,
et me hing võiks igal ajal
ilutules ilutseda,
elutules tulileda.*

Vana maja.

Saksa kirjanik **Verner Brücken.**

Ikka lähemale oli meri nihkunud majadele. Nagu lained, mis randa paiskuvad, siin ja seal mõne veekeele ette viskavad, nii olid üksikute tänavate majad edasi nihkunud. Ja varsti peale seda olid siis üksikud majaread ka ristamis jooksvate tänavatega ühendatud. Kui kaua veel, ja suurlinna poliibikäsivareid purustavad väikese majakese, mis neist vaevalt veel sada meetrit kaugel seisab.

Keegi vana metsatöeline elab temas. Tema vanaisa oli selle majakese suure kokkuhoiu ja vaevaga ehitanud; tema isa oli sellele siis osa juurde ehitanud ja tema on krunti suurendanud, ostes raskesti teenitud rahaga mõne vakamaa maad, millele ta asutas juur- ja puuviljaaia. Puude ja peenarde juures töötas ta hommikuti, enne kui metsa läks puid raiuma, ja õhtuti pärast päikese loodet, kui ta oli koju tulnud.

Ent sellepärast ei nähta teda iial tusa-sena ja pahasena. Kui ta nägu ka ainult harva venib naeratusele või koguni naerule, ometi on ta alati rahul oma eluga ja saatusega, mis talle osaks saanud. Tema ei silmitse kadedalt neid, kelle käsi paremini käib, ta mõtleb, kui teda mõnikord kurvad tunnid ümbritsevad, kõigile neile paljudele, kellega võrreldes tema muretumalt elab. Temal on ta väike omandus, ja kui ta ka raskesti peab tegutsema, igapäevase leiva muret tal ometi ei ole.

Ainult pisut üksikuna tunneb ta ennast tihti. Ta naine on juba ammu surnud. Arst oli tookord ütelnud, et maja kitsad aknad tuppä liig vähe valgust ning päikest lasevad ja ruumides valitsev tume õhk ta eluseltsilise kopsudele olla pahasti mõjunud. Aga lesk ei tahtnud seda uskuda. Olid ju ta vanaema ja ema, kes samuti siin elanud, väga vanaks saanud! Arvatavasti, nii arvas ta,

kandis kadunu haiguseidu juba lapse-east saadik eneses. Kui vähemalt ta poeg ta juures oleks! Temastki pidi esialgul saama metsatöeline. Aga head juimesed olid ärksa poisi eest hoolitsenud, olid lasknud teda linnas kõrgemas koolis käia ja lõpuks ülikooli lõpetada. Nüüd oli tast saanud lugupetud ehitusmeister. Ainult harva, et ta isa külastab! Kuigi ta oma isa südamest armastab, kuid tal on vähe aega. Sellepärast oleks ta meelsasti näinud, et ta isa linna tema juurde oleks elama tulnud. Ometi tahtis kangekaelne vana nagu ta esivanemadki elada väljas majakeses. Tema vihkab linna ta segasekstegeva rutu ja rülmamisega, kuna ta tema laia metsa ikka enam ja enam hävitab.

„Niikaua kui veel elan, ei saa mind keegi siit mu maalapikeselt minema ajada!“ ütleb isa alati poja mungumise peale. „Mina ei või elada ilma oma metsata, ilma oma viljapuudeta ja peenardeta, ilma lindude lauluga ja sirtsude sirinata. Ma hukuksin seal majademeres, nagu kängub taim, millelt võetakse valgus ja päike!“

Nii reastuvad päevad nädalateks, nädalad aastateks. —

Siis märkab vanamees ühel õhtul töölt koju tulles oma maja lähedal mehi, kes mõõtmiseaparaatidega kõrgusi ja sügavusi mõõdavad ja kaugusi tähistavad. Hämmas-tudes jääb vana seisma.

Ookeanivallutaja Ahto Valter ühes isa ja vennaga tema saabumisel tagasi kodumaale.

Ahto Valter, kes pärit meremehe perekonnast ja alles 19-aastane, on oma väikese purjepaadi „Ahtoga“ mahasoitnud aasta jooksul 15.000 meremiili. Julgel meremel on kavatsusel juba uus reik Vahemerre, Aafrikasse ja edasi Väikse ookeani kaudu ümber maailma. Sõidukaaslaseks oleks tal seekord vend Uku, kes on temast aasia vanem. Seisavad vasakult paremale: ookeanivallutaja Ahto Valter, tema isa kapten Valter ja vend Uku Valter.

„Mis see tähendab?“ ümised ta endamisi. Kuna ta alles mõtiskleb, astub ta juurde poeg.

„Sina siin?“ küsib isa imestades. „Ja meestega?“

Küsitu närib huuli.

„Ära ole minule pahane, isa. Ma ei söandanud seda sulle varem ütelda. Aga nüüd peab see sündima. Kauemini ei või ma seda varjata. Siia tahetakse ehitada suurt majade kogu.“

Kaks vabisevat kätt kahmavad majakese uksepostist kinni.

„Ja mis saab minu majast?“

Ahastavalt tulevad need sõnad rauga suust.

„Sina saad hea tasu. Selle raha eest ostan ma sulle, kui sa linna minu juurde ei taha tulla, kusagile mujale palju ilusama ja suurema krundi. Mina ise pidasin läbirääkimisi seltsiga, kes siin tahab ehitama hakata ja ehitamise on minu kätte usaldanud. Selts oli väga vastutulelik ja võttis minu nõudmised vastu.“

Rauk vangub maja ees seisva pingi juurde ja vajub sinna raskelt. Jalad ei kuula enam sõna.

Ühtlasi näib, nagu oleks looduski kuulnud neid saatusraskeid sõnu. Külmu tuul vingub majakese ümber. Lindude häälitsemine lõpeb. Kõik ümbrus näib äkki tühjana.

„Minu oma poeg ajab mu siit välja!“ pigistab rauk viimaks hingeldades suust.

„Ole muretu! Sa tunned mind. Sinul ei pea puuduma midagi!“ vastab poeg.

„Ei pea midagi puuduma? Kas ei ole see pilge? Minul puudub kõik, jah: kõik, kui ma siit pean lahkuma. Siin elasid minu isa ja vanaisa, siin ma sündisin, siin sündisid sinagi, ja siin tahan ma ka surra!“—

Mõõtmised on lõpetatud. Juba algavad teised tööd. Pikad veoautode read veavad ehitusmaterjali kohale. Kartlikult lendlevad ehmunud linnukesed.

Poeg võtab isa kondisest käest kinni.

„Tahan sulle näidata maja, kuhu sa pead minema. Usu mind, ta meeldib sulle ja saab sulle uueks koduks. Ta ei ole siit kaugel, tal on suur, ilus aed ja akendest ulatab pilk kaugele maale. Ma ei hoolinud väevast, ja otsisin kaua, enne kui ta leidsin. Tule!“

„Ma ei taha sind näha! Mine! Mine mu silmist!“

„Armas isa!“

„Sina ei ole enam minu laps!“

Poeg taganeb tahtmatult mõne sammu. Siis läheneb ta ärritatud mehele uuesti:

„Ma mõistan su valu. Ent aeg läheb

edasi. Kõik vana peab taganema uue eest. Nii on ilmas igal pool lood. Sellega peab leppima, olgugi et see mõnikord teeb valu.“

Viimaks laseb kangekaelne rauk enese ometi uue maja juurde saata. Pikkamisi tõstab see muidu alles nii kõbus mees jalga jala ette. Talle näib kogu ümbruski udu-sena, tumedana. Nõnda on ta kõik rohken abitu kobamine kui käimine. — —

Tõsi küll, poeg ei ole liialdanud! Maja, mis ta valinud, on mugavam, kenam, kõrge metsa ja haljendava aasa vahele ehitatud maja. Aga kangekaelne rauk vahib tarretult oma ette, tähelepanemata uut kodu. Alles kui sinna tuuakse vanad mööblid ja asetatakse uutesse ruumidesse, ärkab ta nagu unest. Kuid ta silmis peitub vaid väsinud läigatus.

„Küll sa juba harjud ja enesel hea tunned! Muidugi mitte kohe täna või homme. See pole võimalik! Aga mõne aja pärast!“

Murelikult silitab poeg isa paljast lagi-pead.

Küll venib rauk lähemal päevil tööle. Aga mis ta ka puutub ja algab, ta käed on nõrgad ja jõuetud, ta jalad vanguvad. Öhtul on ta ainult poole sellest jõudnud ära teha, mis ta muidu jõudis ja tegi.

„Anna enesele rahu ja puhkust, mis sul on ausasti teenitud. Oled ennast juba küllalt vaevanud. Sa võid elada muretumalt, ei tarvitse öhtul enam selle mõttega voodisse minna: kas ma saan homme ja tunahomme süüa? Uus maja ei maksnud pooltki sellest rahast, mis vana eest said. Ja kui sa siiski tahad töötada, siis mine oma aeda! Seal võid sa töötada hommikust õhtuni. Kui sa kasvatad puu- ja juurvilja ja selle ära müüd, siis on sul veel parem põli kui enne.“

Vastus on kummaline tukse suunurkades ja nurgeline õlgadekehitus. Majast lahutatud mees ei tea, mis ta tahab, ei tea, mis ta tegema peab. Ta on abituks jäänud nagu laps, ega leia enesele enam õiget teed. —

Kang tungib teravasti majakese kõdunenud müürisse. Kivid lendavad kivide järele maha. Veel üks päev, ja maja on maa pealt kadunud!

On õhtu. Tähed hakkavad sirama, esiti tuhmilt, siis ikka heledamini. Poeg vaatab, kui töölisel lahkunud, müüridele. Temagi tunneb valu, et maja, kus ta oma nooreea veetnud, langeb. Ärkavad mälestused, mälestused ammu-möödunud ajast. Kui muretult mängis ta siin lapsena! Kui ilus paistis talle tookord see maja, see aed! Ja nüüd peab olema tema see, kes selle maja hävi-

tab ja isa siit välja ajab! Hirmus saatusemäng! Aga kas saab ta seda muuta? Tõsi, ta oleks võinud ettepaneku tagasi lükata! Kuid kas oleks siis majaderida jäänud ehitamata? Keegi teine oleks selle töö täide saatnud ja kes teab, kas selts siis oleks selle majaloksi eest maksnud seda hinda? Nüüd võib ta isale vähemalt mugava eluõhtu luua.

Äkki poeb öö tumedast loorist mingisugune kogu tühjadesse ruumidesse. Või oli see eksitus? Ei! Kas ei ragise kruus? Pole kahtlust, ta ei eksinud!

Ta ruttab kohale.

Suur, kuivetu, kuigi aastatest küüru vajunud kogu, mis juba katusetajajja pugenud, on ta isa.

„Mis sa siia tulid? Siin on karta kokkuvõtet! Tagasi!“ kõlab kõledalt läbi öö.

Vastuseks on lühike, kõle naer, mis sarnaneb nõrgameelse naerule.

Vana ja noor vahivad üksteist tarretult.

Poeg kahmab isast kinni, et teda tagasi kiskuda. Kuid see kahmab pragunevast müürist kinni.

„Minu maja! Minu maja!“ kostub pimedusest metsikult.

Siis rebib tume mürin õhu katki. Kohe selle järele tõuseb paks tõlmupilv üles täheleil sädeleva taeva poole.

Vana maja rusude all puhkab kaks elutut keha.

Mõtteid.

M. J. Eisen.

*Veksel on kui mürgimadu,
külvab häda, külvab kadu!
Hoiata ennast vekslit eest,
hoiata ka iga meest.*

*

*Kui elad üle jõu,
ei aita ükski nõu,
sõit läeb sul alla mäe,
sõit hädaohtlik, äge!*

*

*Veksel kerge kirjutada,
aga täbar tasuda;
katsu enne aru saada,
kas võid maksma asuda.*

*

*Õigus hõiskab hõela õues,
ülekohus kelmi põues;
õige otsib õigust taga,
väärust kannatama vaga.*

*

*Tuttav tuleb: shiitro anna,
veksel vaja pankat panna!
Mõttele, shiitro eest sa vastad,
näpud põrgukatla kastad!*

*

*Ega tall ju kohtu kaeba,
tallele võib teha vaeva,
talle õigust tallata,
tõrva kaela kallata.*

*

*Õigust raske saavutada,
takistusi teedel sada:
õigus tasane ja vaga,
peidus kümne luku taga;
väärus väljas otsimata
ega lase ennast katta.*

Vargapoiss.

Ameerika-Saksa kirjanik **V. Heydrich.**

Ühes New-Yorgi trammivagunis juhtus ühel päeval järgmine lugu: Keegi noor mees, kes kahe energilise välimusega härra vahel vaguni tagumisel platvormil seisis, virutas äkki oma paremal pool seisvale naabrile tugeva hooi lõua alla, hüppas temast möödudes sõitvalt trammilt välja ja kadus rahvamõllu, kust energilised härrad teda siis jälle asjatult otsisid.

Mõni tund hiljem seisis kaks detektiivi kriminaalinspektor Cranfordi ees, kes nendega hirmsasti pahandas. Kuid just selle toimetuse puhul eksitas teda telefon. Ta võttis kuuldetoru, teatas ennast ja laskis siis toru jälle täis kõige suuremat üllatust langeda.

„Kas teate, kes on telefoni juures?“ küsis ta oma ametnikkudele vaadates. „John Starleigh — ja soovib mulle teie lolluse pärast õnne! Eks me kuule, mis tal mulle on ütelda.“

Ta võttis toru jälle kätte ja hüüdis mikrofoni sulaval häälel:

„Halloo, kas olete veel seal? — Nii siis, Starleigh, vana poiss, ütlen teile komplimendi selle toreda viisi kohta, millisega meid sisse vedasite! Kuulsin asjast praegu ja olin parajasti lollpäid . . . — Mis? Jah, üsna õige, lollid nad olid! — Kus te sel hetkel õieti olete? — Savoy-House — 59 tänav — teed joomas? Noh, ärge tehke endale muret, ahahah!“

Mõlemad agendid kadusid toast hääletult.

„Ja jah, Starleigh,“ kõnes Cranford edasi, „olete meile neil päevil rohkesti tööd andnud! Aga ütlege nüüd õieti, mil meie parajasti lõbusalt jutleme, revidendid ei ole Metropolitan Life Insurances ikka veel selgusele jõudnud, kuipalju te sealt õieti olete kõrvale toimetanud. Arvatakse 150 tuhat. On see õige?“

„Täpselt 164.500,“ vastas vastutulelik hääl traadi teisest otsast. „Andsin pealegi ajalehtedele täpsed andmed. Sealt võite homme kõik leida. Ka minu ebaõnnestunud kinninabimine on seal juba täpselt kirjeldatud.“

„Oi, oi! Loodetavasti ei ole te seal meie vastu ometi liig vali, Starleigh! — Kas kuulete veel?“

„Jah. Aga nüüd pean lõpetama, Cranford. Vististi on teie mehed varsti siin. Aegajalt helistan ma teile jälle.“

„Aga Starleigh, armsam, parim, nii suurt, suurt ruttu teil ju ometi ei ole! Veel üksainus küsimus!“

„Ei, ei! Jällekuulmiseni!“ Vihaselt väntas Cranford vänta, kuid nagin aparaadis teatas temale, et ühendus oli katkestatud. Pahaselt riputas ta kuuldetoru aparaadile ja pomises:

„Võisin õieti juba arvata, et ta ei oota. See poiss saab meile veel palju tööd andma!“

— — —

Inspektor Cranfordil oli õigus. John Starleigh helistas temale iga päev ja tellis teda narrides igale poole linna. Terve pataljon detektiive oli teda alati püüdnud, kuid alati jõudsid need ikka viis minutit liig hilja kohale. Ja igal hommikul seisis lehtedes, kuidas John Starleigh politseid jälle oli seebitanud.

Kogu New-York naeris!

Cranford muutus kõige selle tagajärjel lõpuks otse meelegeitlikuks. Ja ühel päeval oli ta nii kaugel, et vargapoisilt telefoni kaudu otse armu palus.

„Starleigh, Jonny, armas, vana sõber, tehke mulle see meelegea ja põgenege! Mina pole teile ju midagi paha teinud! Mispärast häbistate meid kogu maailma ees!“

Kaks nädalat kestis maadlemine John Starleighi ja politsei vahel, siis kerkis esile uus abijõud, kes Cranfordi täitis uue lootusega. Keegi noor, ilus daam tõi talle Metropolitan Life Insurance direktioonilt kirja, mida ta hämmastuse ja huviga luges.

Ta märkas rahuldudes sihtiteadvat ilmet külastaja heledal näokesel.

„Nii siis, miss Nellie Sidden,“ algas ta läbirääkimist, „teie tahate meile võimaluse luua selle kavala raharöövli kinninabimiseks? Kuidas tahate seda teha?“

Noor daam algas:

„Olen M. L. J. sekretärina John Starleighiga kolm aastat sama laua ääres töötanud ja temaga mõni aeg isegi väikest sõprust pidanud. Sellepärast ma tunnen tema harjumusi täpselt. Mind ta petta ei oska. Eile õhtul tundsin ma ta Broadwayl kõigist ta võltsriietest hoolimata ära ja kinnetasin teda. Me läksime kuhugi väikesesse baari ja õõjooksul sidusin ma ta nii enese külge, et ta mulle ettepaneku tegi ühes

temaga põgeneda. Siis mõtlesin ma välja kavatsuse, millele direktsoon oma kirjas osutab, ja teie peate mind selles toetama, mr. Cranford.“

„Hm — teie nõuate meilt oma jaoks tunnistusi ja John Starleighi jaoks vangistamiskäsku. Te tahate tema seltsis ära reisida ja niipea kui teada saate, kuhu ta varastatud raha on peitnud, teda kinni võtta. Pole sugugi laita mõte! Aga kes vastutab meile teie oma usalduseväärilikuse eest?“

„Ma töötan M. L. J. ülesandel, mr. Cranford. Sealt võite minu kohta teateid saada.“

„Noh, hea küll, eks ma näe!“

Cranford pidas oma ülemusega ja ka M. L. J-ga pikki läbirääkimisi. Politseinikuna soovis ta küll vargapoisi otsekohest kinnivõtmist, ometi oli talle arusaadav ka ärimeeste seisukoht, kellele varastatud raha kättesaamine vähemalt sama tähtis oli kui varga vangistamine. Nii siis valmistas ta tarviliikid paberid ja vaatas siis isiklikult ka, kuidas miss Sidden ühel lähemal päeval kellegi toreda noore mehe seltsis, kelles ta tõesti John Starleighi ära tundis, ühe Bermuda-auriku laele läks.

Kui aurik sadamast lahkus, ütles miss Nellie Sidden oma kabiinis John Starleighile:

„Noh, lemmik, kas oled nüüd rahul? Tegid kõik nii, kuidas käkisid!“

„Kõik õnnestus ülihästi, Nellie,“ vastas Starleigh ja pühkis otsaesiselt higipisaraid. „Uskumata, et need inimesed nii liimile läksid! Oma abi eest oled sa lubatud kakskümmend tuhat ausasti teeninud ja nii pea kui Euroopasse jõuame, pead sa nad saama!“

„M. L. J. lubas mulle sama palju,“ naeris Nellie. „Kui sa nüüd aus ei ole, Jonny, siis lasen su lihtsalt vangistada. Oma raha saan ma igatahes kätte!“

„Sa pead vaese Jonny vastu olema kaastundlik,“ naeratas Starleigh lõbusasti. „Ilma rahata pole mul vähematki väärtust.“

„Oled sa siis raha juba Euroopasse saatnud, John?“

„Mitte niipalju küsida, Nellie,“ naeris Starleigh. „Küül sa õigel ajal juba märkad, kus need 160 tuhat seisavad. Esiotsa ei ole ma sinus veel kindel.“

„Nagu mina sinuski, lemmik. Ja nii kaua ei ütle ma sulle ka, kuhu ma sinu vangistamiskäsu olen peitnud. See on minu ainus trump!“

Oli see aga kummaline armastajapaar! John Starleigh oli enda ainult sellepärast Nellie kätte annud, et neiu kord temasse oli armunud. Nüüd oli vaja teda heas tujus

hoida, kuni taast võimalik oli jälle hea viisil lahti saada, ilma et teda otsekohe tarvitseta. Nellie Sidden aga pidas seda samuti väga võimalikuks ja sellepärast hoidis ta Johni alati hoolega silmas, et ta ei saaks põgeneda.

Hamiltonist, kus nad mõne päeva peatusid, telegrafeeris ta iga päev Cranfordile ja andis oma tegevusest aru. Ja kui reis pidi jätkuma, teatas ta tõetruult, et nad tahavad Lissaboni minna ja ta lootvat hiljemalt Madridis hiirelõksu kinni lasta.

John Starleigh polnud talle sugugi vastu meelt, kuid see poiss oli sedavõrd talendikas, et teda usaldada ei võidud. Nii pidi siis neiu mõtlema ka enesele.

Siis tegi John Starleigh ise kõigele kahtlusele lõpu. Enne Lissaboni saabumist seletas ta Nelliele lahkesti, et ta teda nüüd ei vajavat enam ja nad Lissaboni jõudes pidavat lahkuma.

Nellie tundis, et ta nüüd peab otsustama, kas Starleigh või Cranford ja varustas enast võimaliku tahtejõuga.

„Hea küll,“ ütles ta sama jahedalt ja ärilikult. „Ja millal saan ma oma raha kätte, John?“

„Kui soovid, siinsamas kohe,“ ütles Starleigh armastusvääriliselt.

Ja Nellie imestuseks võttis John oma rahakastist suure paki inglise sajanaelaseid, luges neist mõned välja ja pani lauale.

See nurjatu! Nii siis oli ta seda raha alati oma põues kannud, kuna Nellie oli uskunud, et see kuski Euroopas seisab. Aga oota, nüüd pidi ta teda tundma õppima!

„Noh, võta siis,“ julgustas teda Starleigh, nähes Nellie ukse kõrval liikumatuna seisvat. „Või on seda sinu arvates veel vähe?“

„Jah,“ vastas Nellie äkki karedasti. „Seda on vähe!“

„Seda ma arvasin ja olin sellele ette valmistatud,“ noogutas Starleigh pahandamata. „Tahan kasutada võimalust. Nii siis — kui palju?“

„Kõik!“

„Oled sa hullunud, Nellie?“

„Mitte sugugi! Aga kui sa silmapilk ei pane kõike raha lauale, helistan ma, ja mis sulle siis minu vangistamiskäsu põhjal sünnib, võid ise arvata.“

„Seda — seda sa ei tee, Nellie!“

„Siis pane raha lauale!“

Nellie silmis peitus ilme, mis Johni sundis peaaegu masinlikult sõna kuulma.

„Seda ei oleks ma sinu poolt iialgi oodanud, Nellie,“ kirjistas John. „Ja mis teed sa nüüd? Mis peab see kõik tähendama?“

„See tähendab, et tänasest päevast saadik — mina kassa enda käes hoian,“ seletas Nellie rahulikult. „Sina oled üsna kena poiss, Jonny, aga liig kergemeelne! Ainult minu ülevaatuse all võid sa selle rahaga midagi korralikku toimetada ja võib olla kord veel nii kaugele jõuda, et M. L. J-le võla tagasi saad maksta. Ja seda pead sa tegema! Selle eest kannan mina hoolt!“

„Mis! Tahad sa minuga abielluda?“ kooges Starleigh ehmudes.

„See on ainus tee, kus sinust midagi võib saada,“ noogutas Nellie. „Kõige pealt toi-

metan ma raha kindlasse kohta, siis räägime sellest pikemalt.“

„Kui ma ometi tohiks teha krahhi!“ hoiatas John Starleigh meeheitlikult, kui üks jäi. „Aga temal on vangistamiskäsk! Ja nüüd on veel raha ka tema käes! Ei ole mul tõesti teist teed, kui temaga abielluda ja midagi korralikku peale hakata!“ —

Kui inspektor Cranford New-Yorgis John Starleighi proualt, sündinud Sidden, pika kirja sai, milles talle neist sündmustest teatati, olla ta toolilt minestades maha kukkunud.

Tark vahekohtunik.

Neegrite jutt.

Et kurjus sõpru ei soeta, pidi nägema ka panter, kui ta ühel päeval kukkus auku, mille kütt valmistanud ja pealt lehtede ja hagudega katnud. Nii palju kui loomi august ka möödus ja nii palavalt kui panter neid ka palus ennast august välja aidata — niipea kui loomad kuulsid, kes august vangis oli, ütlesid nad:

„Kas sina ei ole see, kes meid alati taga ajab ja meist juba hulga on nahka pannud? Vististi on see nüüdki sinu poolt ainult kavalus, et siia auku läksid, ja nüüd meid tahad kätte saada.“

Ja kõik põgenesid ruttu eemale.

Mida kauemini vangipõli kestis, seda pahemaks muutus pantri seisukord. Sest sinna juurde, et ta august välja ei saanud, seltis veel nälga, ja ikka veel ei leidunud kedagi, kes teda oleks tahtnud aidata. Siis korraga kuulis ta augu lähedal krabinat.

„Kes seal on?“ küsis ta, ja uus lootus asus ta põue.

„Mina, rott,“ sai ta vastuseks.

„Ah armas, kulla kallis rott, aita mind ometi mu hädas,“ palus panter ja jutustas rotille, kuidas ta sellisesse seisukorda sattunud.

„Mina peaksin sind aitama?“ vastas rott imestades. „Kui palju minu esivanematest ja sugulastest oled sa juba halastuseta ja armuta kinni püüdnud ja nüüd peaksin just mina sind su hädas aitama?“

„Armas, hea, õilis rott,“ palus panter palavalt, „vannun sulle oma jala juures, vannun sulle oma naha juures, oma õnnetuse juures: kui ma sinu abiga august välja pääsen, ei tee ma sulle ega ka sinu järeltuljale soole ial enam midagi paha!“

Rott uskus pantri sõna ja vannet. Ta kiskus ühe väänkasvu maa seest välja, viskas selle auku ja sidus väänkasvu teise otsa ühe puu külge, nii et panter sellest kinni võttes august sai välja ronida.

Vaevalt oli ta vaba ja nägi oma päästjat, kui ta juba ütles:

„Tõsi küll, ma vandusin, et sind ja su omakseid ei puutu. Aga ma ei arvestanud hirmsa näljaga, mis minu nii nõrgaks teeb, et ma enesele muud toitu ei jaksa otsida. Sellepärast ei või ma parata, vaid pean su nahka panema!“

„On see sinu tänu?“ hüüdis rott pahaselt.

„Mispärast tasud sa minu heateo kurjaga?“

Kuna nad alles rääkisid ja rott pantri kavatsust püüdis muuta, ilmus nende juurde ämblik. See küsis, mis tüli neil on, ja siis jutustas esiti rotti ja siis panter oma seisukohalt loo ära.

„On see võimalik, et see väike rott sinu sügavast august päästis?“ küsis ämblik.

„Jah, seda ta tegi,“ ütles panter.

„Ei, seda mina küll ei usu,“ rääkis ämblik. „See väike loom ei võinud sind sügavast august välja aidata. Ei, seda ma ei mõista. Mine, panter, veel kord auku ja rott toogu sinu sealt veel kord välja. Alles kui seda ise näen, tahan seda uskuda.“

Panter oli ettepanekuga nõus ja kargas auku. Ämblik aga tõmbas väänkasvu august ruttu välja, enne kui panter uuesti sai üles ronida, ja ütles talle siis:

„Nii, nüüd jää siia auku, kui sa head oskad tasuda ainult tänamatussega!“

Ja ta lahkus roti seltsis, kes targale vahekohtunikule väga tänulik oli.

Merereis.

Inglise kirjanik **Paul Burke.**

Rodney Caine, tuntud lüüriiline ettekandekunstnik, oli armunud. Mitte, nagu ei oleks ta süda varem veeliial kiiremini põksunud, kuid seekord oli see hoopis teisiti. Tema oli seda hurmavat neiut, kel pruunid lokkjuuksed ja kaunis nosunina, viimasel ajal oma ettekannete puhul alati näinud esimeses vaatajateretas ja küllalt märganud, kui võluvalt ta silmad rippusid ta huultel, kui ta luuletajate õrnu, pehmeid värsse vaimustatud publikule ette kandis.

Muidugi oli ta püüdnud temaga isiklikult tutvuda, aga igakord, niipea kui ta pärast mitteiialgilõppevat aplausi võis kuulajateruumi minna, oli neiu oma kohalt juba lahkunud, ja kui ta viimaks oma vaimustatud sõprade kätt oli surunud, siis polnud neiu enam kogu majas leida. Ta oli reast kõik sõbrad läbi küsinud, kuid keegi neist polnud neiu eriti tähele pannud, veel vähem teadis keegi ta nime.

See oli Rodneyle raske. Tema, suure publiku hellitatud lemmik, oli harjunud, et publik ta soovid viibimata täitis, ja nii oli lõpuks arusaadav, et tema närvid ta soovi täideminematuse puhul veidi halvaks muutusid. Kust pidi ta omändama rahu, mida ta ettekanded nii väga vajasisid, kui kõik ta mõtted olid täidetud vaid kahest pruunist neiusilmast? Midagi pidi tundima, ja nimelt õige pea.

Ja siis oli ta teda täna ennelõunat tänaval näinud. Esiotsa olid ta silmad mõtlikult peatunud ainult ühel beeshvärvilisel kevadmantlil ja kokeilt üleskeeratud äärega kübaral, kuni teda siis midagi tuttavat tema ees sammuval ilmutusel oli kütkestanud. Tema oli see tõesti, tema, kelle kuju ta mõtteid kogu viimased nädalad nii täitnud, et juba ta helevus ja tööõõm selle all oli raskesti kannataud. Aga nüüd lõpuks paistis olevat tulnud juhus, neiu kuidaiviisi läheneda. Rodneyl oli kindel nõu seekord neiu mitte enam silmist kaotada, vaid temaga, üks kõik kuidas, tutvust sobitada. Temal, kes harjunud võitma, ei võinud see ju raske olla; pealegi tundis neiu ta muidugi kohe ära ja siis tuli kõik muu nagu iseenesest.

Paari sammu järele, parajasti kui Rodney teda tahtis kõnetada, kadus neiu suure reisibüroo ukse taha ja Rodney oli tähele pannud, et ta juttu ajas merereiside jaos-

konnas ühe härraga. Siis oli talle tulnud valgustav mõte: Mis oli parem, kui see, et siis teagi otsustas lõbureisi teha merele? Polnud ju tähtsust, kas reis läks Põhjamaale või Havaisse, igatahes oli tal siis aurikul võimalus neiuaga eksitamata rääkida, ilma et ta jälle oleks tarvitsenud karta tema äkilist kadumist. Muidugi oleks sel puhul lollus olnud nüüd neiuaga tutvust teha, kuna see talle ehk oleks võinud tuua tagasilükkamise.

„Kuhu võttis see noor daam pileti?“ tormas ta pärast neiu lahkumist ametniku juure.

„Olümpia“ neljandale reisile Vahemeres.“

„Hea küll, võtan eneselegi ühe kabiini samal aurikul.“

Mõni minut hiljem oli tal sõidupilet käes ja ta tahtis parajasti kergema südamega lahkuda, et ülehommeks reisiks ettevalmistusi tegema hakata, kui ametnik teda veel peatas:

„Muidugi võtke pass kaasa, härra Caine. Aurik puudutab sadamaid mitmes riigis ja reisidokument on absoluutselt vajalik.“

„Pass? Ei, seda mul ei ole, Kuhu pean küll pöörama?“

„Kui nii lahke olete ja täidate selle formulari ja selle kahe päevapildiga saadate passibüroosse, siis on poole tunniga kõik korras. Viisumeid pole seekord vaja.“

Nii oli siis Rodney Caine nüüd teel Jack Russelli juure, kes oli tema agent, et temalt võtta oma päevapildid, sest ta päevapildid olid alati reklaami otstarbel Russelli käes.

Härra Jack Russell, teatri- ja kunstnikude agent, kes suure osavusega ajas oma kuulsa, kuid tihti õige ebapraktilise kliendi rahaasjn, võttis parajasti oma büroos jutule oma õetütre, kes teda mõni aeg oli külastamas ja ta haigele abikaasale oli seltsiliseks.

„Noh, Ellen, kassaid veel mõne kabiini?“

„Jah, onu, hea kabiini promenaaditekil. Ärasõit on neljandal kell kaksteistkümmend.“

„Ilus, ja raha oli sul parasjagu kaasas?“

„Kõik korras. Aga mõtle, aga mõtle, keda ma teel nägin. Tänaval minnes...“

Veel enne kui Ellen onule sai näiliselt nii suurt uudist teatada, koputati ja sekretär teatas härra Rodney Caine tulekut.

„Nii siis, laps, pead sa mind pisut aega teises toas ootama ja seal ajakirju lugema.“

Mul on Rodney Cainega mitu tähtsat asja läbi rääkida.“

Ellen kadus pisut viivitades läbi kõrvalukse ja agent ruttas Cainet teretama, kes oli üks ta parimaid ja kasutoovamaid kliente.

„Näete suurepärase välja, mu armas,“ hüüdis Russell, „tulvil täis tervist. Ongi vajalik, sest eile sõlmisin ma teile lepingu lähemateks kuudeks ja see algab juba tuleval nädalal. Mis puutub asja rahalist külge . . .“

„Siin pean teile valmistama pettumuse, Russell,“ vastas Rodney pisut ebamugavana, „aga mul on võimatu tuleval nädalal töötada. Tahan võtta mõneks ajaks puhkuse ja korralikult kosuda.“

„Puhkuse? Kosuda? Aga, Caine, see pole üldse mõeldav! Kuhu me satume, kui me allakirjutatud lepingut ei pea? Kui te mulle seda ometi õigel ajal oleksite ütelnud! Aga mis? Olete ju tihti ütelnud, et kõik äri-ised lepingud jätate minu sõlmida. Niimoodi ei võite mind ometi hädasse jätta. Pealegi on teil tuleval nädalal nii kui nii ettekanne Kirjanduse seltsis ja siis veel peate kirjutama . . .“

„Tean kõik, Jack,“ katkestas Caine agendi jutuvoolu kärsitult, „aga teie peate omas tubliduses kuidagi leidma pääsetee. Mina pean igatahes sõitma. Teie ju ei tea: minu neiu on hurmavamaid neerusid, keda ma näinud. Peaksite olema näinud ta vaimustatud silmi minu ettekannete ajal, peaksite laskma enesele mõjuda ta võluvast isiklikkust nagu mina . . .“

Jack Russel, kes oma kuulsat klienti esitsa oli arvanud vaimust segaseks, hakkas nüüd aegamööda taipama.

„Ega te mulle Jumala eest ometi ei taha ütelda, et selle reisi ainult mõnesuguse armuseikluse pärast te võtate?“ katkestas Russell ta kõne. „Teil on ometi küllalt võimalusi teisigi naisi tundma õppida, kellele te poole maailma ei tarvitse järgneda.“

„Teisi naisi?“ vastas Rodney põlglikult. „Kuidas võite mulle rääkida teistest naistest, kui mina räägin kõige magusamast olevusest, kelle Jumal on loonud kahtlemata ainult pühapäevahelevuses? Tema pruunid silmad on mulle ettekannete ajal vastu sارانud, nii et nende läbi võisin vaadata ta südamesse ja oma värse ainult temale esitasin. Ei, mu armas, mina sõidan ülehommega oma õnnele järele. Tulin teie

juure õieti ainult kaht pilti otsima, mida passi jaoks vajan. Hirmus, et ikka veel peab tegemist tegema selle formaliteediga!“

Vististi märkas Russell, et kõik sõnad sellises meeolus olid kasutumad. Ja ära pahandada ta kunstnikku ju ka ei tahtnud.

„Noh, siis viskame ilusa raha läbi akna välja,“ ütles ta, „aga teid ma ju sundida ei või. Siin pildid. Muide — minu õetütar peab ka passibüroosse minema ja võib siis kohe ka teie asjad seal korda ajada. Ellen,“ hüüdis ta kõrvaltuppa, „palun, tule hetkeks siia!“

Rodney ei tahtnud uskuda oma silmi, kui Ellen ilmus.

„Aga . . . aga see on ju tema,“ kogeles ta tahtmata, „see tähendab . . . tahtsin . . .“

Kohmetult silmitses ta noort neiu. Kas ei kuulnud ta teises toas tema unistusi? Mis võis ta temast nüüd mõelda?

„Mis? See on tema? See on siis see neiu ettekannete saalist, kes teid nii vaimustas?“ naeris Russell. „Muidugi sai ta minult piletid. Ja tema pärast tahate mind hädasse jätta ja oma kalli elunädalateks mere hoole usaldada? Caine, unistaja, mitte tema ei lähe Vahemerereisile, vaid puhkust ja kosutust vajab minu haige naine, kellele Ellen täna vaid sõidupileti muretses! Noh, siis võin ju ma lepingu täna kohe kinnitada.“

Ja naerdes lahkus agent toast.

Rodney oli neid seletusi kuuldes seisnud kui vaene patune.

„Teie . . . Teie tahate seda reisi siis ka kaasa teha?“ kogeles Ellen õhetavil põsil.

„Mina . . . ei . . . mina . . . see ei huvitaks mind nüüd enam. Vaadake,“ leidis ta jälle julguse, „ma ei tahtnud teid enam silmist kaotada nagu pärast ettekanneteid. Parem . . . palju parema meelega järgneksin ma teile, preili Ellen, maailma otsani, et teile ütelda . . .“

Ellen vaatas toas viivitades ringi ja siis punastades Rodneyle.

„Usun,“ ütles ta viimaks keltnikalt, „usun, et võiksin siin samuti kui mujal kuukda, mis teil minule on ütelda.“

Ja kui Russell tüki aja pärast jälle tuppa astus, ütles õnnestsarav Rodney:

„Usun tõesti, et lükkam reisi edasi . . .“

„Muidugi,“ naeris agent.

„ . . . et teda siis hiljem sooritada ühes oma noore abikaasaga,“ lõpetas Rodney.

Miljonäri tunnistus.

Belgia kirjanik **Binet Valmer.**

Boichemel ei tõstnud mitte oma pead, millel oli tõsine nägu, kui laekur värisedes astus direktsioonitupa. Ta ei silmitsenud meest, kes oli süüdlane, vaid osutas käskivalt toolile, nõnda, nagu koerale märku antakse, et ta peab pörandale laskuma.

„Sain teie kirja kätte, Jandron.“

„Laske mind vangistada, härra direktor.“

„Jah,“ ütles ta, „see oleks liig lihtne, mu armas.“

Siis pani ta käed rinnale vaheliti, nõja-

Tunnen seda, mu sõber. Mulle näib, nagu oleksin mina teie asemel, vähemalt püüan ma ennast sinna asetada.“

Ta võttis ühe käega kirja, mille ustavuse ta palgaline kirjutanud, teise käega hakkas ta mängima ühe klaaskastikesega, mis oli ainus lauache. Kirja külgedel näisid värisevat read, milles peitus tunnistus. Klaaskastikeses peitus ilus pärlikaelakee, mida iga küllastaja direktori laual hämmastusega silmitses.

Gaasisõja lahing-demonstratsioon laulupeoplatsil.

Gaasikaitse nädal lõppes pühapäeval 20. sept. suurejoonelise gaasikaitse demonstratsiooniga laulupeoplatsil. Selleks ehitati platsile pappmajadest linn, mida ründasid vaenulikud väed. Rahvale demonstreeriti ümberkäimist gaasitorbikutega, Punase Risti samariitlaste abiandmist j. m.

tas vastu toolituge ja ta väikesed silmad hakkasid äkki läikima.

„Teie olete endale ütelnud: emb-kumb, kas laseb mu peremees minu vangistada või andestab mulle. Sündigu mis tahes, siis saan ma viimaks ometi lahti väljakannatamatust surmahirmust! Sest te tundsite vististi väljakannatamatut surmahirmu, eks ole nii?“

„Monsieur Boichemel, mina pole autu inimene —“

„Ja sellepärast tunnistasite pärast tegu oma kuriteo üles, mis teid vabastab südametunnistuse piinast, aga teie au hävitab.

Boichemel oli aastat seitsekümmend vana, mõnest ajast saadik lesk, ja temast räägiti, et ta naist kui ka kliente iial polnud petnud. Ta oli korralik mees, kes eimillegagi alanud ja enesele suure varanduse kogunud. Ta ei armastanud muud kui oma aneetit, äri ja oma pank; tema ei hoolinud ei kirjandusest ega maalikunstist, ei ehetest ega antiikajasjadest.

See pärlikaelakee oli üsna üksik, ainult loojuv päike külastas teda.

„Kui vana teie olete, Jandron?“

„Kolmkümmend kaks, härra direktor.“

„Alles kolmkümmend kaks aastat? Mis-

pärast tegite seda? Vaikige! Tunnen teid ja teie elu. Teie olete korralik, edasipüüdlik inimene. Mina olin kord samasugune. Varandus tuleb aegamööda; raske on elada, kui ema oma lapse on üsna alla sotsiaalsele redelipulgale asetanud, väga raske. Tihti küsib selline inimene, millise ime abil see ja teine on varanduse saanud. Minagi küsisin seda eneselt, vaadates oma ees mees-tele, ja ka teie pidite seda eneselt tihti küsima, kui mõtlesite edasijõudmisele. Minu edasijõudmine oli äärmiselt raske, Jandron“

Kirjahoidev käsi langes, kuna teine käsi pärlikaelakee klaaskastikesest välja võttis.

„Jah, väga raske!“ kordas Boichemel.

„Teie vanuses polnud mul veel vähematki mõju Malan ja Traubi äris, aga ma teenisin oma eluülespidamist rikkalikult. Ma ei mänginud börsil, kuid katsusin vahete-vahel nagu teiegi teha väikest äri. Aga minu omad õnnestusid, kuna teie omad — oh, ärge salake, mul on tõendus!“

„Ma ei salga, härra —“

„Jah, teie ei saa midagi salata! Teie olete inimese seisukorras, kes valmis oleks ennast igas kuriteos süüdistama. Mina tunnen seda — see tähendab — ei, ometi! Mina tunnen seda! — Vaadake seda kaelakeed! Tema olek minu laual on teid huvitanud, mis? — Noh, sellele kaelakeele võlgnen ma väga palju, mu sõber. — See lugu on õige kummaline. Ainult minu kadunud abikaasa tundis seda, ja et ma seda ka teile jutustan, siis peab mul olema teie vastu suur kaastunne.“

See oli 38 aastat tagasi. Olin teie vanune; ühel kevadeõhtul, mis oli sama ilus kui tänane, leidsin ma selle ilusa pärlikaelakee ühe tänava nurgalt, ühe maja ukse eest avenue du Bois de Boulognes. Majast oli parajasti väljunud üks äärmiselt elegant daam ja kahehobuse troskasse istunud. Troska oli tore ja naine ilus, keegi ei olnud näinud, et ma kaelakee maast üles võtsin — seda nägin ma hoolikalt ringi vaadates.

Ma ei jutusta teile midagi oma esimesest meeleliigutusest ja mõttest uksekella helistada. Peate kuulma ainult kõige tähtsama: ma võtsin kaelakee kaasa. Sel ajal olin ma kihlatud ja ma ei tunnud veel võikust ehtesajade ja kõige luksuse vastu. Tihti olin ma seisatanud juveelikaupluste akende ees ja arvasin, et ma ei eksinud, kui kaelakee hinna takseerisin sajatuhande frangile. Oleks

mul vaid pool sellest rahast käes olnud, ma oleksin võinud midagi ette võtta, mis mind oleks tõstnud välja sellest tühjusest, milles ma veeteerisin. Asi on täpselt nii, nagu oleksite börsil võitnud, mu sõber, ja nagu oleksite mulle kõik vaikselt tagasi maksnud. See oli vargus, vististi, aga kõigil suurtel varandustel näib minu arvates olevat mõni must alus, ja ma arvasin, et ma sest soost läbi jõuan minna. Aga see ei olnud soo, kust ma läbi läksin, see oli põrgu! Kas tarvitsen seda teile kirjeldada? Teie tegite selle tüüdi ju ise läbi. Neil päevil ei võinud ma pärleid ei tagasi anda ega ka ära müüa.

Neil õil arvasin ma, et ma iial enam und ei leia.

Ometi õnnestusid neil kolmel päeval kõik minu börsispekulatsioonid, ja oma tunnete konflikti ajal teenisin ma kümnetuhat franki. Võimalik, et see oli põhjuseks, et ma neljanda päeva hommikul ilusa daami uksekella helistasin. Midagi olin ma ometi imestanud: üheski lehes ei olnud sellest suurest kaotusest sõnakestki kõneldud. Siiski polnud ma silmapilkugi aimanud tõtt, mis ilus naine mulle naerdes teatas: kõik need pärlid olid valed!

Ma nutsin rõõmu pärast! Katsin käe daamil, kellelt ma selle varanduse varastanud, suudlustega, ja siis, äkki nagu hullul, tuli mulle vastupanematu igatsus. Ma vannutasin daami, et ta selle kaelakee mulle müüks, nähes selles oma õnne. Lõbu tundes sellest, mis ta aimas, tahtis daam kaelakeed mulle kinkida. Mina nõudsin tasumist ja ostsin ta lõpuks 200 frangi eest.

Samal õhtul tahtsin ma seda kinkida oma pruudile, kellele ma oma kiusatuse piinad pihtisin. Minu tulevase elu seltsiline aga sai geniaalse mõtte: mina hoidku kee oma varguse manitseva mälestusena alati oma silmade all. Selle järele ma tegin ja teen veel praegu. Igakord, kui kaldumas olen kõrvale, tuletan ma meelde, kui palju ma valepärlite pärast olen kannatanud, ja nii on tulnud, Jandron, et minust on saanud pikkamisi see aus Boichemel, kes oma õnnetule laekurile andestab. Suu! Mitte sõna!

Teie ei või panka jääda, aga ma annan teile koha välismaale ja katsun teile võimalust anda raha teenida, et mulle kõik võiksite tagasi maksta. Aga mis mind peamiselt huvitab, on — kuidas pean seda ütleva? — on teie hing! Kiri, mis mulle saatsite, see kurb kiri, mis teid samuti oleks

rüvetanud kui te tegu, selle kirja võtate tagasi, mulle vandudes, et te seda ei hävita, vaid teda kogu eluaja enese juures kannate — saite aru? See olgu teile kahetsusesär-
giks, nagu minagi valepärlid hoidsin

oma kirjutuslaual. Kas lubate seda van-
dega?

Ja nüüd andke mulle kätt. Siin on teie kiri, ja kui te ennast ei paranda, siis laske enda kusagil mujal üles puua!"

Mittemüüdav.

Prantsuse kirjanik **Marguerite Comert.**

Oma toredasti sisseseatud ja diskreedilt lilledega kaunistatud ateljees, mille seinu ehtisid maalid, võttis maalikunstnik Antoine Rannard vastu sõpru ja õpilasi, kelle arv ületas saja. Selles sõpraderingis (on teada, et kuulsate meeste sõpradering on väga suur) pühitseti auleegioni annetamist, mille osaliseks meister oli saanud kolm päeva varem pidulikul banketil, millest olid mit-
med ministrid ja Pariisi mondäänid kunsti-
lised ja kirjanduslikud ringid osa võtnud.

„Mittemüüdav“ oli olnud Rannardi vii-
mane maal salongis ja — võib olla —
kõige sensatsioonilisem. See oli kunstniku
võrratu teos ja oli ühehäälelise vaimustuse
esile kutsunud. Maali oli keegi ameerika
miljonär uskunutu hulga dollarite eest
omandanud.

Hinnad sellise kunstiteose juures on
täitsa ükskõiksed, ilusail asjul on rohkem
kui turuväärtus. Kui mingi kauge planeedi
elanikud tuleksid maakerale, siis paistaksid
neile kõik arvud nullidena. Ent kui neil
oleksid silmad ja süda, mõistaks nad „Mit-
temüüdava“ vaatlemisel, mis on lumi ja
päike, noorus, armastus ja inimlik valu,
ka siis, kui nad neid ise ei oleks tundnud.

On näha viletsa ateljee sisemus, mis
näib külm. Ahjus on tuli kustunud. . . ,
aknaruutudel kleepub lumi . . . , ühel
staffli seisab väike maastik . . . ,
majake päikeses, väike aed valguskiir-
tes. Staffli ees seisab maalikunstnik
naise kõrval, keda ta armastab ja kelle
vasksete juustega pea puhkab ta õlal.
Mõlemad, tardunud külmast, vaatavad
hardumusega kuu-

musest hõõguvale maastikule. See on sama
maastik, mille pealkirjaks on: „Mitte-
müüdav“.

„Kui kahju, austatud meister, et see võr-
ratu kunstiteos on röövitud Prantsusmaalt.
Nägin eilses „Excelsioris“ ostja pilti laeva
pardal, mis viib tema ja ta saagi minema.
Pariis on lohutamatu . . .“

Antoine Rannard naeratas ilusale naisele,
kes kõneles neid sõnu ja vastas, jagamata
selle liigutust, kõrgi üleolekuga:

„Rahustuge, ilus sõbratar, tõeline maal
„Mittemüüdav“ jääb mulle ja meile alles.
Peale minu ja mu naise surma läheb ta
Luxemburgi muuseumi.“

„Mis? Teie müüsite koopia? Oh, kallis
meister, lubage mulle, tehke mulle see rõõm,
näha seda toredat pilti uuesti!“

„Mõistke mind õieti, suur maal, mis oli
viimasel kunstinäitusel, on müüdud ja väga
hästi müüdud nagu tohin ilma valeliku alan-
duseta üelda. Kuid väike maastik stafflil, see

Arnold Viiding'u uus rekord kuulitõukes 15,04, millise saavutusega Viiding on tõusnud maailma kuulitõukajate ekstraklassi. Meie pildil uue rekordi mõõtmise. Rahvuslipuga on märgitud senine rekord, kuna kaugemal punase lipuga on märgitud maailma rekord. Ülal: Arnold Viiding.

on ehtis „Mittemüüdav“, on too pilt, mille jätsin endale.“

„Oo! Tahaksin teda näha!“ hüüdis tormiline austajanna.

Läheduses seisev grupp, siis kaugemad, kes tungisid lähemale, hüüatasid paluvalt:

„Tahame teda näha! . . . Tahame teda näha!“

Kunstnik viivitas. Ta läks lõpuks nõu pidama akikaasaga, väikese, ümara daamiga, kes pakkus külalisile puuvilja.

„Etiennette, kas pean näitama neile ehtist pilti „Mittemüüdav“?“

Sõbraliku naeratusega oli Etiennette nõus.

Selle peale läks Antoine Rannard pilti tooma magadistuppa, kus see rippus nagu mingi pühapilt abieluvoodi kohal. Ta näitas seda uudishimulisile ja ütles:

„See on algupärane ja ta lugu on järgmine: Selle sajandi alul nõudsin ma ühel detsembripäeval ta eest kolmsada franki, see oli päev enne jõulu . . . , mees, kes seda tahtis, oli rikas kaupmees, kes tingis kaua ja kelle lasksin ära minna . . . Me laskime ta minna. Mu abikaasa julgustas mind selleks, tehes mulle silmadega selgeks, et ma järele andma ei pea, kuigi meil enam ei olnud raha, leiba, süsi. Ja jõulupäeval nälgisime mu pääkesemaastiku ees ja külmetasime nagu on näha suurel linal, mis praegu purjetab New-Yorgi poole.“

Nii jutustas Antoine Rannard rohkem kui saja intiimi ees, kuna klaasides sädeles sekt . . . , ja Etiennette üha naeratas, kuulates meest. See tõsijutt oli nii vana . . . , ja siis, nii naiste kui meeste juures kustutab kuulsuse suudlus häbitunde.

Jü Pei.

Hiina jutt.

Kord tuli üks rikas mees, keda linnas kui ihnust tunti, Jü Pei juurde ja kurtis talle oma häda. Tema maja paremale poole kõrvale olla elama asunud keegi raudsepp ja pahemale poole keegi vasesepp, ja nüüd pidavat ta hommikust õhtuni kuulama nende vahetpidamata vasardamist, mis teda otse meeleheitele ähvardavat viia. Jü Pei, kui tark ja kaval mees, andku talle nõu, kuidas ta neist piinajatest võiks lahti saada.

„Midagi pole kergem kui see,“ ütles Jü Pei, „ent sa pead kulutama raha.“

Ohates lubas rikas mees seda, ja Jü Pei ütles:

„Mina sunnin neid raha abil lahkuma. Anna mulle kümme taeli kummagi jaoks ja minule mu hea nõu eest samuti kümme!“

Vastumeelselt pani ihnus kolmkümmend taeli lauale. Jü Pei läks naabrite juurde,

tuli vähe aja pärast tagasi, patsutas ihnele õlale ja ütles:

„Olge julge, veel täna kolivad nad välja!“

Kuidas röömustas ihnuskoji, kui nägi oma naabreid varsti oma kraaminatukesega tänaval rändavat. Ta kõnetas neid lahkesti:

„Noh, sõber raudsepp ja sõber vasesepp, ma näen, et peate sõna! See on ilus; aga nüüd ütlege mulle, kust te nii ruttu leidsite korteri ja kuhu te lähete?“

„Issand taevas õnnistagu sind, sa suurmeelne härra,“ vastas raudsepp hirvitades, „täidame su käsku ja kolime. Ja et see kõige lihtsam on, siis teeme, mis Jü Pei õpetas: vasesepp kolib minu töötuppa ja mina tema omasse! Ja tulevikus ei pahanda enam minu vasarahobid sinu paremat ja tema vasarahobid sinu pahemat kõrva. Ja kui seegi sulle ei meeldi, siis küsi jälle Jü Peilt nõu. Tema on meelsasti valmis meid jälle kohta vahetama ajama.“

Mrinmaji.

India kirjanik **Rabindranath Tagore.**

2

Mrinmaji esitas tuhat küsimust, iga piasiasjagi tahtis ta teada: mis laev see praegu oli, kust ta tuli, mis selle koha nimi on — kõik küsimused, mille vastamisel Apurba oma raamatutarkust ei saanud tarvitada. Tema Kalkutta sõbrad oleksid vististi olnud väga kohmetud, kui nad oleksid pidanud kõik vastana, aga tema andis igale küsimusele vastuse, kuigi suurem osa tõele ei vastanud. Näiteks nimetas ta seesankotte julgesti linaseemnekottideks, Pandshbere küla Raynagariks ja ametikohust mõisahooneks. Aga usaldav küsija rahuldus nende kahtlaste teadetega täiesti.

Järgmisel päeval jõudis paat õhtu eel Kushigani. Omas väikeses kuuris, mida õli-lamp tuhmilt valgustas, istus Ishan oma puldi ees ja kandis arveid suurde, nahasse köidetud arveraamatusse. Siis ilmus äkki noorpaar.

„Isa!“ hüüdis Mrinmaji. Seda ei olnud see ruum veel kunagi kuulnud.

Ishanile tulid pisarad silma. Ta oli nii vallutatud, et ei teadnud, mis teha või ütelda. Väimees ja tütar näisid tema meelest olevat nagu kuningapoeg ja kuningatütar; kuidas neile kõigi nende juutepallide vahele sobivat trooni ehitada, selleks ei tahtnud ega tahtnud tema vanale peale sobivat mõtet tulla.

Ja siis söök — see oli tema esimene mure! Vaese kirjutajana valmistas ta enesele ise ainult mingisugust riisipudru, kust pidi ta nüüd, sellisel rõõmupäeval, sobiva toidu võtma! Aga Mrinmaji ütles:

„Tead, isa, nüüd keedame kõik koos!“

Ja Apurba oli rõõmustades temaga nõus.

Ruum oli kitsas ja vilets, aga nagu kaevuvesi kitsaspimedusest seda rõõmsami ni üles tõuseb, nii hakkas siin vaesusest enesest rõõmujõgi tekkima.

Nii möödus kolm päeva. Kakskorda päevas sildus

aurik korralikult. Milline askeldus, milline kirju inimestekogu! Ja õhtul, kui jõekallas vait jäi, kuidas siis piiritumat vabadust nauditi! Siis asusid nad kõik kolm keetma, ja millist nalja tundsid nad ettevalmistustel — kui mõni neist millegagi eksis või ühe asja pärast teise unustas!

Siis istusid äi ja väimees sööma (mehed söövad Indias enne), ja kuna Mrinmaji toitu armastavaid kätel ja tasakesi kõrisevail käevõrudel lauale kandis, nokkisid mehed teda kõikisugu märkustega, et temas äratada rõõmsat naeru või mängitud haavumist.

Aga viimaks ütles Apurba, et nad kauemaks ei või jääda. Mrinmaji palus teda innukalt veel paar päeva lubada, kuid ka Ishan seletas, et see enam ei lähe.

Jumalaga jättes tõmbas isa tütre rinnale, pani oma käe ta pea peale ja ütles lämbunud häälega:

„Nüüd mine oma ämma juurde, mu laps, ja saa tema valguseks ning ta maja lemmikuks! Keegi ei pea minu Minu üle nurisema!“

Nuttus läks Mrinmaji oma abikaasa seltsis teele. Ja Ishan läks kurvalt tagasi oma rõõmukehvasse hitti, et seal päev päeva ja

V. S. „Sport“ 1931. a. jalgpallimeister.

20. septembril peetavail jalgpalli liiduklassi lõppvõistlus Sport-Kalevi vahel lõppes viigiga 0:0. Kuid punktide ülekaaluga tunnistati V. S. „Sport“ liiduklassi jalgpallimeistriks. Meie pildil annab jalgpalliliidu-esimees Ado Anderkopp Spordi meeskonna kapten O. Reinfeldt'ile üle rändkarika ja tammepärja.

kuu kuu kõrval kaaluda kaup ja arveid kirjutada suurde nahkperaga raamatusse.

6.

Kui patustepaar jälle koju jõudis, võttis Rama ta vastu mõruda näoga, ei lausunud aga sõnagi. Selleläbi, et ta neile ei teinud etteheiteid, võttis ta neilt võimaluse oma teguviisi õigustada. See vaikiv süüdistus, see tumm meelepaha rõhus kogu maja vahetpidamata kui luupainaja.

Viimaks ei jõudnud Apurba seda enam kannatada. Ta läks ema juurde ja ütles:

„Ema, koolivaheaeg on lõpnud, nüüd pean minema jälle Kalkuttasse.“

Rama ütles ükskõikselt: „Ja sinu naine?“

„Jääb siia!“

„Ei, mu poiss, see ei lähe; pead ta kaasa võtma!“

Apurba oli sügavasti haavunud. Aga ta ütles vaid tasakesi: „Hea küll!“

Tehti ettevalmistusi. Kui Apurba õhtul enne ärareisimist tahtis magama heita, nägi ta, et Mrinmaji nuttis.

See läks tal kui piste südamest läbi. Kurvalt küsis ta:

„Mrinmaji, kas ei tule sa meelsasti minu seltsis Kalkuttasse?“

„Ei,“ vastas Mrinmaji.

„Kas sa mind siis ei armasta?“

Sellele küsimusele ei saanud ta vastust. Varem oleks Mrinmajil vastamine olnud kerge, aga nüüd ei olnud talle ta südame seisukord enam nii selge.

„On sul nii raske Rakhalist lahkuda?“ küsis Apurba.

„Jah,“ vastas Mrinmaji kergesti.

Kuigi meie õpetatud noormees oma tarkuse kõrguselt Rakhali kui poisinolgi peale ülevalt alla vaatas, ei suutnud ta ometi piinavast armukadedusest vabaneda. Aga ta ütles rahulikult:

„Vististi ei saa ma enam kaua koju tulla.“ Mrinmaji ei ütelnud selle teate peale midagi.

„See võib kesta aastat kaks või enamgi.“

„Kui sa jälle tuled, too mulle ometi Rakhali jaoks kaasa kolme teraga nuga!“

Apurba ajas enda voodisse istukile.

„Sa tahad siis siia jääda?“ küsis ta.

„Jah, ma lähen oma ema juurde!“

Apurba ohkas.

„Hea küll,“ ütles ta, „minugi pärast. Kui sa mulle ei kirjuta, et pean tulema, jään ära. Kas on see sulle nii õige?“

Mrinmaji arvas vastamise üleliigseks. Ta jäi varsti magama, kuid Apurbale ei tulnud

und. Ta lükkas padja kõrgele ja jäi voodisse poolküljekile istuma.

Kuu oli vahepeal tõusnud ja ta valgus langes Mrinmaji uinuvale näole. Apurba silmitses teda üksisilmil. Kuidas ta magas, paistis ta temale kuningatütrena muinasjutus, kes oli hõbedase nõiakepi puudutatuna unesse uinunud. Kui ta ometi leiaks kuldse nõiakepi, mis Mrinmaji uinuva hinge avaks ja võimaldaks temaga vahetada lillpäruga! Hõbedane nõiakepp oli naer, kuldne pisarad.

Vara hommikul äratas ta tema ja ütles: „Mrinmaji, nüüd pean ma lahkuma. Tule, ma viin su sinu ema juurde!“

Mrinmaji tõusis. Apurba võttis tal kätest kinni ja ütles:

„Nüüd on mul sulle üks palve. Olen sind tihti aidanud, kas tahad mulle nüüd lahku des anda tasu?“

„Millist?“ küsis Mrinmaji hämmastudes.

„Suudle mind!“

Kui Mrinmaji seda kummalist palvet kuulis ja selle juures Apurba tõsist nägu nägi, pidi ta naerma. Kuid ta valitses ennast, sirutas näo ette poole ja tahtis teda suudelda. Aga kui ta juba üsna tema ligidale sai, ei jaksanud ta ennast enam pidada, vaid hakkas naerma. Kaks katset tegi ta, kuid lõpuks loobus ta sellest, lõi enesele sari näo ette ja hakkas puristavalt naerma.

Apurba võttis tal kõrvalehest karistavalt kinni. Ta seisukord oli raske. Ta oleks ju võinud selle suudluse lihtsalt röövida, kuid seda ta ei tahtnud. Nagu uhke jumalus ootas ta vabatahtlikku ohvrit; ise ei tahtnud ta selle järele kätt sirutada.

Mrinmaji ei naernud enam. Apurba saatis ta videval valgusel üksikut teed mööda ta ema juurde. Tagasi tulles ütles ta Ramale:

„Ema, mõtlesin järele, et minu naine mind Kalkuttas tööjuures võiks eksitada. Temal ei ole seal ka sõbrannasid. Kuna sa teda siin ei taha pidada, siis viisin ta tema ema juurde.“

Ema ja poeg lahkusid tummas vimmas.

7.

Mrinmaji leidis oma elu olevat ema juures õige mitesobiva ja igava. Maja näis talle muudetuna. Aeg venis ja venis. Ta ei teadnud õieti, mis pidi tegema, kuhu minema, keda külastama.

Tal oli äkki tunne, nagu ei oleks tal kogu majas ega kogu külas enam ainustki hinge. See oli nagu päikesearjutus heledal päeval. Ta ei suutnud aru saada, mispärast tal täna põlev tung oli Kalkuttasse reisida, millisest tungist ta veel eile õhtul polnud

midagi tundnud! Eile ei olnud ta veel teadnud, et see, mida ta nii kangekaelselt ja omatahtliselt tahtis oma elust välja tõrjuda, teda nii kõvade kütketega enesele järele võiks tõmmata.

Vana magadistuba ema majas paistis talle nüüd nii võõras, sest see, kes seal enne elanud, polnud sellest enam osa. Ta mälestused rändasid teise majja, teise tuppa ja keerlesid seal ühe teise voodi ümber.

Väljas ei saanud teda keegi näha. Ta rõõmus naer oli vaikinud. Kui kord teda külastas Rakhal, tundis poisike kohmetust. Mängimisest polnud enam juttugi.

Ühel päeval ütles ta emale:

„Ema, vii mu jälle ämma juurde!“

Vahepeal ei võinud Rama unustada oma lahkuva poja kurba nägu, ja teda piinas mõte, et ta teda oli sundinud oma naist ta ema majja tagasi viima.

Siis ilmus ühel päeval Mrinmaji tema juurde, pea kaetud. Aukartlikult kummardas ta tema ette ja võttis tolmu ta jalgaldelt*). Pisarsilmil tõstis Rama ta üles ja kaelustas teda. Samal hetkel oli kõik pahandus nende vahelt kustutatud. Kui Rama minijale otsa vaatas, heitus ta. See polnud ju enam endine Mrinmaji! Sellist muudatust ei oleks ta arvanud võimalikuks. Ainult üsna suur jõud võis olla sellise muudatuse mõjutanud!

Tal oli nõu olnud Mrinmajilt ta vigasid ajajooksul võõrutada, aga keegi teine, nägematu kasvataja oli ta teisel ja kiiremal viisil hoopis uueks olevuseks moodustanud.

Kui hästi nad nüüd üksteist mõistsid! Ühel nõul toinetasid nad üheskoos oma päevatöö ja majas valitses täielik rahu ning kooskõla.

Aga kui Mrinmaji pikkamisi ärkas tõsiseks, armastajaks naiseks, siis ärkasid temas ka valud, mida ta varemalt polnud tundnud. Tumedatena ja pisarrohketena tõusid paksumad pilved nagu esimesed vihmapiilved juulikuul südame taevasse ja heitsid ta pikka-dest ripsinetest raamitud silmadesse sügava tõsiduse varjusid. Vaiksel tunnistas ta enesele:

„Kui ma ise enesest aru ei saanud, miks ei saanud siis sina minust aru? Miks sa mind ei karistanud? Mispärast lasksid sa enda nii kergesti eemale saata? Kui mina kangekaelselt ei tahtnud sinuga Kalküttasse minna, miks ei võtnud sa mind vägisi kaasa? Mispärast võtsid sa alati minu sõna

ja minu palvet kuulda ja sallisid minu sõna-kuulmatust?“

Ja siis mõtles ta hommikule, mil Apurba ta kätest üksikul teel jõe ääres oli kinni võtnud ja teda vaid tummalt silmitsenud. Kõik see kerkis jälle selgesti ta vaimu ette: jõgi, tee, puud, mille all nad seisid, hommikupäikese valgus ja too tõsine südamevaluilmutatav pilk, mille mõttest ta nüüd äkki aru sai.

Ja siis suudlus, mida ta tol lahkumise hommikul Apurba suu poole sirutas ja siis tagasi tõmbas, ja see suudlemata suudlus lehvis nüüd nagu õhupeegeldus jänutseva linnukese ees, kui möödalastud võimalus ta jänutsevate huulte ees. Nüüd ütles ta enesele alatasa:

„Oh et ma tookord ometi oleks teinud seda või toda, et ma oleksin ometi annud ta küsimusele selle vastuse! Kui ma ometi oleksin olnud see, kes ma nüüd olen!“

Apurba oli selle all kannatanud, et Mrinmaji teda ei mõistnud; nüüd küsis Mrinmaji eneselt üks kord teise järele:

„Mis ta minust nüüd arvab? Kas mõistab ta nüüd veel mind?“

Ja mõeldes, et Apurba teda oli tunda saanud ainult üleemeeliku, taltsutamata, jõleda tüdrukuna, et ta midagi aimata ei võinud naisesüdame ülevoolavast rikkusest, mis valmis oli ta armastusejānu kustutama — seda mõeldes piinasid teda kahetsus ja häbi ja etteheitid. Ja mis ta Apurbale võlgnes suudlustelt ja õrnuselt, seda tasus ta tema peapadjale, pigistades seda oma huulte ja rinnale ja niisutades seda oma pisaratega.

Nii möödus hulk aega. Apurba oli ütelnud: „Kui sa mulle ei kirjuta, siis ma ei tule!“ See tuli Mrinmajile ühel päeval meelde. Ta lukustas enda oma tuppa, et seal kirjutada kirja. Apurba oli temale kinkinud ilusat roosat kirjapaberit, millel oli kuld äär. Sellest võttis ta ühe lehe, ja kui ta oli tüki aega paberi ees istudes mõtisklenud, algas ta lühidelt:

„Miks ss mulle ei kirjuta? Kuidas käib su käsi? Tule koju!“

Muud ei tahtnud talle meelestuda. Kõik olulik oli sellega küll juba öeldud, aga inimesed kirjutavad oma kirjad harilikult pikemad ja lisavad sinna juurde veel kõik, mis neil südame peal on. Kui ta jälle tüki aega oli järele mõtelnud, kirjutas ta:

„Nüüd kirjuta mulle ja ütle, kuidas su käsi käib, ja tule koju. Ema käsi käib hästi, hästi käib ka Bishu ja Puti käsi; eile sai meie must lehm vasika.“

*) Harilik auavaldamise viis, kuna kätega puudutatakse teise jalga ja siis ise oma otsaesist.

Hugo Raudsepa uus komöödia „Põrunud aru õnnistus“ „Estonia“ teatri laval. I. rida seisavad: Peatoimetaja Noorkikas (A. Lauter), peatoimetaja Suurkukk (S. Lipp). II. rida istuvad: toimet. sekretär Soogenbits (H. Laur), majateenija Roosi (Mela Luts), autor Hugo Raudsepp, „Estonia“ teatri direktor A. Kasemets, Noorkikase naine Amanda (Betty Kuuskmann). All: Lembit Suurkukk (Ants Esperk) ja Eha Noorkikas (H. Gleser).

Seega lõppes kiri. Kuigi ta oli näinud palju vaeva, olid read ometi läinud viltu; tähed olid igatüki isesugused ja sõrmed mustad tindist. Ta pani kirja korralikult kokku, pistis ümbriku ja kirjutas sinna siis suurte tähtedega peale:

„Srijukta Babu Apurbakrischna Ray.“

Et ümbrikul peale nime veel midagi muud pidi seisma, seda ta ei aimanud. Ja kuna tal häbi oli ämmale kirja näidata, saatis ta kirjutuse salamahti usaldusväärse tüdrukuga postile.

Vististi ei tarvitse ma küll enam ütelda, et see kiri tagajärgi ei saavutanud.

8.

Tuli koolivaheaeg, kuid Apurba ei tulnud koju. Rama nägi sellest, et poeg temale veel oli pahane.

Ka Mrinmaji otsustas vaikimise järele, et Apurba talle pahane oli, ja kui ta mõtles oma kirjale, siis tahtis ta häbi pärast meeledli surra. Apurba ei olnud vaevaks võtnud ta kirjale sõnagi vastata. Võimalik, et ta kirja lugedes rumala tüdruku üle pead raputas. Süda krampus tal sellele mõteldes. Ikka jälle küsis ta tüdrukult: „Kas viisid kirja ka tõesti postile?“ Ja tüdruk kinnitas

sajandel korral: „Muidugi; viskasin ta ise oma käega kirjakasti; vististi on Babul kiri juba ammu käes!“

Viimaks kutsus Rama Mrinmaji ühel päeval oma juurde ja ütles:

„Bouma (minijas), Apurba on juba nii kaua kodust ära, tahaksin kord sõita Kalkuttasse ja teda külastada. Kas tuled kaasa?“

Mrinmaji noogutas elavalt peaga. Siis jooksis ta oma tupp, lukustas ukse, langes kummuli voodisse, surus padja vastu rinda, tõusis jälle ja tantsis rõõmu pärast toas ringi. Aga siis jäi ta äkki tõsiseks. Temas tõusid kahtlus ja kar-

tus; vaikselt istus ta voodi äärel ja hakkas tasakesi nutma.

Juba järgmisel hommikul läksid mõlemad kahetsevad naised Kalkutta poole oma patukahetsemisetele, Apurbale oma tulekut teatamata. Rama tütar oli Kalkuttas mehel; sinna asusid nad korterisse.

Apurba oli kõik see aja ilmaaegu oodanud Mrinmajilt kirja. Enesega kaua võideldes murdis ta õhtu eel oma töotuse ja istus laua äärde temale kirja kirjutama. Aga talle ei tahtnud meelestuda õiged sõnad. Ilmaaegu otsis ta algussõna, mis ühtlasi pidi väljendama ta armastust, ta haavumist, ja talle näis ta emakeel olevat väga vilets ja sõnavaene. Kuna ta nõnda istus ja pead murdis, tuli talle õelt kiri teatega, ema olla tulnud, tulgu ta ruttu neile ühes ohtust sööma. Kõik olla terved.

Hoolimata viimasest ütlusest oli Apurba rahutu. Kähku ruttas ta õemehe majja.

Vaevalt olid teretused möödunud, kui ta juba küsis:

„Kas on kodus kõik terved, ema?“

„Jah, kõik on terved. Tulin sulle järele, sest et ta vaheajal koju ei tulnud.“

„Sellepärast tegid enesele tüli. Mul oli palju tööd, sellepärast jäin siia.“

Sõõmise juures küsis öde:

„Dada, seekord tood sa muidugi ka oma naise kaasa?“

Dada kohmetas.

„Ei tea, küllap näen — mul on niipalju vaja töötada, ütles ta.

Oemees naeris.

„Ah mis, need on ainult vabandused,“ hüüdis ta. „Ta ei julge naist meile tuua.“

„Jah, meid peabki kartma,“ ütles õde. „Kui see laps meid äkki näeb, võib ta kergesti heituda.“

Nii naljatasid nad üksteisega, kuid Apurba oli ikka veel täis seesmist rahutust. Asi ei tahtnud talle meeldida. Miks ei olnud Mrinmaji emaga ühes tulnud? Võimalik, et ema teda tahtis kaasa võtta, tema ei tahtnud. Ta ei julenud selle järele küsida. Ja nii istus ta, ei olnud maailma korraldustega sugugi rahul.

Kui nad veel laua ääres istusid, tõusis kõva tuul ja hakkas vihna sadama.

„Dada,“ ütles õde, „täna pead sa siia jääma!“

„Ei, ma lähen koju,“ vastas Apurba. „Mul on tööd.“

„Mis tööd sa ösel veel teed? Jää aga rahulikult siia, sellega ei kaota sa midagi.“

Pika puiklemise peale andis Apurba viimaks järele. Tüki aja pärast ütles õde:

„Oled väsinud, dada, mine parem magama!“

Sellega oli Apurba nõus. Ta soovis olla üksipäi, et ei tarvitseks kellegi küsimustele enam vastata.

Jõudes magadistuppa, polnud seal tuld.

„Vististi on tuul tule kustutanud,“ ütles õde. „Kas pean tooma tule?“

„Ei, pole tarvis; saan pimedaski hakkama.“

Kui õde väljus, kobas ta ettevaatlikult voodi juurde. Aga kui ta sinna tahtis heita,

Õökull.

kuulis ta tasast klirinat, ja samal hetkel laskus üks pehme käevarss ta kaela ümber ja võttis ta ümbert kõvasti kinni, ja veel enne kui ta sai hämmastusehüüde suust, tundis ta üht pisarmärga põske oma põse najal ja kuum huultepaar surus enda ta suule.

Nii oli siis kuldne nõiakepp ta muinasjutukuningatütart ometi puudutanud, ja mida ta naer temale oli keelanud, seda andsid nüüd Mrinmaji pisarad.

Kolm risti.

Aleksey Dolgoshev.

Kolm risti oli punutud su ellu . . . kolm risti — siravast kullast, tinaraskest raudkivi mügarast ning kirsipuu hõbe-valgeist õitest. . .

Olid veel helekiharline poisu, kui esimese, — kullase, põimitud naeru helinaist, riputas su kaela emal. Riputas ja laulis sulle suigutava rahustuslaulu, mida sa ei unustanud hauani.

Teise — raudkivise: veriseist rubiinseist

pisaraist — tõi sulle kingiks elu, kurnav, raske, täis kibedaid alandusi ja häda . . . Andunud isamaale, truu rahvapoeg, sa käisid tad mööda sirget rada.

Kolmas — lahkumise helisevaist vaikuslaulest — heljus su haua kohal tumeda kurbusena . . . Aeg kustutas kirja, külm sügisvihm pesi maha su nime, ning pea olid unustatud nendest, kelle eest vennalikult surid.

Kevadelaul sügisel.

Saksa kirjanik **Luise Westkirch.**

1

Tuul puhus üksikute, ägedate hiilidena üle lageda Põhjamere saare, rahutult, kestvalt, hoogu ja hinge kaotamata, kuigi selle rõõvis inimestelt. Valjusti kohisedes rullus laine laine järele madalale rannale, võidukas, edasitungiv tõusulaine, mille sädelevad vahukroonid on merejumala ratsude valgete lakkade ügrpilt. Tumesinisest taevast põletas päike luidete valget liiva ja valgeid rannatoole valgel rannal, kõrvetas inimeste päid, kes mõnulesid nendel ja luidete vahel. Sest rand kubises supelvõorastest; üksikut, viletsad liivakünkad olid kaetud kahvatute linnaelanikkudega, kes lasid kuumal päikesel värvida petliku tervisjume nägudele, mis olid kahvatunud kitsaste tänavate suitsus, lainbi-, gaasi- ja elektrivalgusel, tүүл ja lõbustustel; õrnadest tütarlastest, kes vees hullasid, poistest, kes ehtasid liivas kindlusi, kroketi-, palli- ja tennismängijaist. Üle tuulekohina, üle tõusuvee müha kostis lastehäälte hele hõiske, noorte tütarlaste kriiskamine, kui mõni julge laine nende jalgu niisutas, ja mõistlikkude inimeste põmin ja sumin, kes, istudes kokkukantud rannatoolides, tasa sosistasid majapidamistest, kodust, väikestest muredest ja huvidest, mis neid täitsid ja mis olid saatnud neid lõpnatu mere rannani, millest nad ei suutnud vabaneda, isegi mitte silmapilkudeks, ning nende mõnu ei vapustanud kestev, võidukas laintekoba, mis näis ütlevat: „Olin olemas, kui Jumal seitsmendal loomispäeval maailma heaks kiitis. Uhtusin seda randa, enne kui vikingid teda kiiretel laevadel külastasid. Germanikus, kes läks Varuse kaotust kätte maksma, pidi ohverdama mulle osa oma leegionist. Uhtasin seda randa, kui saar oli manner ja mu lained rullusid raskelt, olles koormatud inimeste ja lojuste laipadega. Mu veed kerkiavad ja langevad veel rõõmsasti tõusus ja mõõnas, kui sel maakeral on kadunud iga sugune jälg sinust ja su lootustest, soovidest, püüetest ja tegudest, sa edevalt eneseuhke veepiisk elu ookeanis!“

Ühe pingi nurgal kükitas närune poiss, kes kõigutas paljaid, pruune jalgu teatava võidurõõmuga ühe surnud hülge pehmel seljanahal. Loom lebas liivas läbilastud käppade ja verise peaga. Pehmes, targas näos ja valus kokkukistud laugude pikkade ripsmete all oli kurva imestuse ilme, aru-

saamatu imestus selle üle, kuidas tema, kes igatsele oli olnud heatahtlik laial ulgumerel ja kes ei olnud nõudnud rohkem, kui paar kalakest nälja kustutamiseks ja veidi päikesepaistet, veidi seda sädelevat küllust, mis põletas üksikut liivaküngast, esile kutsumata ainustki rohelist kõrt, ainult mõningaid sooje, heledaid kiiri, mida ei vajanud inimene, loom ega taim, kuidas tema oli ära teeninud kibeda valu, piinarikka, enneaegse kustutamise elavate riigist? Ehk oli ta ajusid läbistanud surma silmapilgul kiire mõte emaloomale, väikesele, imevale vasikale. Kuid ta oli alla andnud. Ta lebas seal auvääriliselt ja rahus nagu kõik surnud loomad. Tilgake veel nirisevat verd värvis liiva viimase jäljena, mille ta jättis maailma, kuni järgmine tuulepuhang sellegi jälje igaveseks pühkis, kustutas, hävitas.

Pruun poiss aga, kes hoidis jalga võõra poolt tapetud hülge seljal, ilmutas julgetes, kaastundeta silmades, laia, naerva suu ilmes inimesele sissestindinud tapmishimu, kuna daamikesed jockeimütsides ja kollastes kingades uudishimuliselt läbi sügava liiva lähemale tungisid, väikesed, ulkelt riidetatud poisid kinnipüütud liblikad põlglikult käest heitsid, et unistada samase suure olevuse tapmisest, ja mehed meremeeste kaapudes ja valgetes rannamütsides õhinaga jutustasid, kui suur nende jahisaak kord oli olnud.

Poisi kõrval seisis väike taldrek. Ta kerjas. Ebateadliku, lõikava pilkega lasi ta kõrgesti haritud seltskonda vastiku vaate eest maksta, mida neile valmistas. Kuid selle eest ei saanud ta ühtegi kõrva-kiilu.

See, kes oli lasknud selle looma, seisis veel Tirooli kübaras ja jakis, mis oli kannatanud merevees, kesk suurt ringi ja jutustas ärevalt, kuidas see oli juhtunud, kuidas nad olid varitsenud liivakaarel, püssid laskevalmis, kuidas hüljes veest oli kerkinud ja jälle vette kadunud ja kuidas nad temast kavalamad olid olnud, kõiki püügi üksikasju.

Äkki näitas ta elavalt ningisuguse kanaõrre poole, mis supelusvõdraste mugavuseks luitelt alla randa viis ja mille kõrval, sügavas liivas, üks meremees alla sammus, kuna näis usaldavat jumalast loodud luiteid rohkem, kui inimkäte tööd. Mehel oli lühike,

hallikas täishabe ja ta kandis kuldseid kõrvarõngaid väga suurtes kõrvades.

„Vaadake, seal on vana merekaru ise! Tulge! Tulge! Teile teeb kindlasti nalja teda tundma õppida.“

„Kes on see mees?“

„Kes ta on? Tobias! Tobias Breeden! Vana hülgekütt, saare suurim haruldus.“

Ja näidates jahisaagile, kõnetas ta vana-meest. „Noh, Tobias! Täna ei purjetanud me asjatult! Tore tükk! Mis?“

Mees vaatas märga jahimeest, näidates naeratedes valgeid, nelinurkseid hambaid. Siis raputas ta aeglaselt pead. Ta aastaid oli raske kindlaks teha. Keha oli jõurikas. Näost, mille tuul, päike ja vesi pruunik ja kõvaks olid teinud, nagu Greeka pähkli koore, vaatasid kaks helesinist, teravat silma.

„Veider rahvas, need saksad!“

„Oh, mispärast siis? Et käime hülgejahil?“

„Jah, sellepärast. Kain löi Abeli surnuks, üks? Sellest ajast saadik ei ole inimestel ega loomadelt rahu.“

„Vaadake! Teie näite ju väga hästi piiblit tundvat!“

„Võib olla, härrad! Minu piibel on sada- viiskümmend aastat vana. Sellest loeme igal õhtul peatüki, vend ja mina.“

„Vend on teil ka?“

„Jah, noorem vend.“

„Aga abielus teie ei ole?“

„Ei, ei, abielus mitte. Tema ka mitte. Kuid tema on veel noor.“

„Ja selles sajaviiekümneaastasest piiblis seisab midagi hülgeptügist?“

„Seal seisab: Sa ei pea mitte tapma, ja: kes valab verd, selle veri peab ka valatud saama.“

„Sellega ei ole vist küll mitte hülgeveri mõeldud.“

„Ei tea, härrad. Jumala sõnas seisab: veri.“

„Ainulaadiline! — kui võtate seda nii valjult — nähtavasti kadestate meile nahka! — Teie lasete ju ise ka hülgeid, sõbrake!“

„Jah. Seda küll.“

„Talvel, kui saarel ei ole ainustki supelvõõrast, kes teid saadab kiusatusse! Palju hülgeid!“

„Jah, palju, palju hülgeid.“

„Vaadake. Ja see ei ole patt?“

Tobias Breeden vaatas küsijale heledate silmadega truustidamlikult kavalalt näkku.

„Ma keedan neid, härrad.“

„Mis?!“

Ta arvas, et peened härrad aru ei olnud saanud ja kordas tõsiselt: „Keedan rasva

välja, hülgerasva, kas mõistate? See toob palju raha.“

„Et see toob raha, sellepärast ei ole see ülekohus? Teie olete ju jesuiit, vanake!“

„Olen vaene mees,“ ütles Tobias Breeden, kergitas mütsi ja läks oma teed, kõikumata veendunud, et hüljes peab jätma naha ja elu vaese mehe elu ülespidamiseks, mitte aga rikaste lõbuks. Nii lahkusid nad, kumbki pool veendunud teise rumaluses.

„Veider rahvas,“ pomises meremees, samudes eelseisva tõusu tõttu ikka pehmemaks muutuvat randa mööda edasi. „Veider rahvas.“

Ta õlitatud, rasked saapad takistasid teda. Ta kükitas maha ja tõmbas nad ühes sokkidegajalast. Paljad jalad etteulatava kommiga jätsid liiva iseloomulikud jäljed.

Breedenid ei elanud külas. Nende maja oli pool tundi eemal mõne teisega üksiku luite seljal. Seda saare osa iseloomustasid tiheda taimestikuga kaetud orud, osaliselt haruldaste taimedega. Ka leidus luidetes sügavusi, mida kutsuti aedadeks, kus võrsus juurvili, eriti kartulid. Rohuga kaetud vallid kaitsesid neid liiva eest. Sest valetpidamata hiilis loodetuul üle saare ja mis ta suutis haarata, olgu puu, põõsas või taim, sel kustutas ta eluküünla, piitsutades teda torkavate liivaterakestega, mattes teda kuivade kõrvetavate laintega, mida ta edasi veeretatas. Kuid luited tõstsid tõrjuvalt laia selja ja selle taga avasid rõõmsad taimelised omad lillesilmad elustavale päikesekiirele. Igal orul oli oma eriline värv, mis muutus aastaajaga. Siin katsid lugematud, metsikud võõrasemakesed nõlvi oma sooja sinaga. Seal sädeles liiv kuldsest kollastest tulililledest ja kollasest ristikehinast, seal levines põletavalt punane vaip läbi mada-liku, koetud sajasttuhandest moonist. Laiu orgusid kattis peenleheline, luidetel elutsev metsroos tumeroheliste võsude ja õrnade, kiirelt pudenevate õitega; mujal loksasid kahvatud orhideed ja mailille taoline anemoon põõsaste varjus.

Tobias Breeden jättis supelmajad selja taha ja pööras maa poole. Ta jalad ei jät- nud enam jälgi. Ta vajus igal sammul sõidu- tee sügavasse liiva. Siiski ei astunud ta kõrvale, tundes kõikide saareelanikkude peaaegu ebausklikku austust taimestiku vastu, mis hoiab koos nendé kaitsevalle, luiteid.

Juba tervitas teda väikese asunduse esi- mene katusehari kõrgustiku taga. See majake seisis teiste ees. Ta kuulus meremehe lesele, Marinka Jürgensile, keda supelvõõrad kut-

susid lihtsalt ema Marinkaks, ja oli nagu kõik teised saarel puhas, jah, isegi kokett nagu mänguasi. See oli telliskivimaja säravalt punase katusega, mille värviküllust iialgi ei sumbutanud söetolm. Uks keskel, roheline värvitud; kaks akent paremal, kaks akent pahemal, üleval väike katuse-toake. Supelvõraste mugavuseks, kes heameelega jõid hülgenapsu või tass kohvi ema Marinka juures, oli lesk majakese esiküljel kaks esipoolel avatud puukasti üles seada lasknud kaitseks päikeselõoma ja lõikava loodetuule vastu.

Tobias Breeden peatus majakese tagaukse juures. Seal küütris neiu piimaämbrist. Ta vaatas pealt, pistis siis ühe käe tasku ja vilistas. Oigupoolest tahtis ta talle heameelega midagi öelda. Kuid talle ei meelestunud midagi. Liig rumal, et peab veel kõnelema, kui tahetakse inimesele selgeks teha, et tast lugu peetakse. Inimesed räägivad nii kui nii liig palju, eriti naised. Noh, kuid sarnane noor olevus tahab seda kindlasti!

Neiu nägi vanameest seismas ja küütris nagu hingeõnnistuseks ja ei öelnud midagi.

„Vaata, Ebba, seal sa ju oledki,“ ütles merekaru lõpuks. See kõlas väga sõbrali-kult.

„Jah, Tobias. Siin ma olen. Igal õhtul.“

„Jah, Ebba, seal sa oled. Ja niiviisi on hea.“

„Võimalik, et mitte.“

„Siiski, Ebba, siiski. Oled usin neiu. Lase vaadata. See on juba midagi. Ütlen, see on juba midagi.“

„Ämber täis läikivaid taalreid oleks enam.“

„Üks on sama palju väärt kui teine. Usinus on kaasavara, Ebba.“

„Kosilased niiviisi ei arvesta.“

„Mõistlikud siiski. Olen nelikümmend aastat maailma ühest otsast teise sõitnud, võid mind uskuda: säravatest pärandustaalritest on kerge lahti saada. Kuid mis keegi on, selleks ta jääb ja igatiks on oma õnne sepp.“ Ta pistis veidi närimistubakat suhu. „Kas sa Niklast ei ole näinud, Ebba?“

„Ta istub vist kodus.“

„Siis lähen mina ka. Ebba, hm — Niklas — “ Ta naeris, pilgutask silmi ja raputas saapaid oma käes. „He? Mis nüüd?“

„Ma ei tea, mis sa öelda tahad.“

„Noh ja, noh ja, sa ei tea seda. Kõik võib tulla nagu peab. Ja kui tuleb teisiti, ei ole mul-ka selle vastu midagi. Ei, mitte midagi. Ja usinus on kaasavara, Ebba. See on kindel.“

Ta noogutas neiule ja sammus, tubakat närides, laiali asetatud jalgadega üle luiteharja, mille sõtkutud kaerakörte alt nri-sez valge liiv. Ta maja oli umbes püssi-lasengeemal. Paremat ja pahemat kätt ukse kõrval öitsesid mõned päevalilled. Muidu oli aiake lage, täis liiva. Sissekäigu kohal seisis salm: „Siinamaani on meid Jumal aidanud. Ta aidaku edasi. Aamen.“ Ja selle all: Selle maja ehtasid Jan Tobias Breeden ja ta abikaasa Anna Katharina Jansen. 1789.“

Tobias pidi kummardama, et uksepalgi alt jõuda telliskividega kaetud kotta, mis jagas maja kaheks; üks teises otsas viis õue. Paremal oli kamber, esiisade viisil sisse seatud, vaatamisvääriksus, mida ükski võõras, kes tuli saarele, ei jätnud külastamata. Ruum oli madal, lage kandsid kolm rasket palki. Aknakõrguseni olid seinad puupaneeliga kaetud. Sealt ülespoole oli tarvitatud odavat tapeeti; kuid selle stiilivastast, heredat sinä varjasid peaaegu täielikult sajasugused haruldused, püssid, võrgud, pildid, seinasalmid ja võimas riidekapp, mille ühele uksele oli nikerdatud Aadam ja Eeva ja tõe äratundmise puu kesk lillepärge ja mille teisel nähti Issanda taevaminekut. Ukse vastu oli tulease, lihtne raudplaat, mis seisis telliskividel paar jalga põrandast kõrgemal. Vägev suitsukorsten võlvus ta kohal, katus ja tagumine sein oli leekide kaitseks pottkividega kaetud, mis näitasid valgel põhjal siniseid purjekaid, tuuleveskeid ja lehmi. Väga kunstlik Hollandi kell tiksus vanadusest pruuniks muutunud kapis. Ta näitas peale aja igakordset kuuveerandit sinisel, tähtedega kaetud taeval numbrilaua kohal. Akende ees seisis laud, kaetud merevaigu killukeste, konnakarpide, kajakamunade, imeliste mereroh-tudega —, rannas korjatud vara, mida Tobias ja ta vend müüsid vähem osavatele harulduste otsijatele.

Kõige imelikum ese asus akende vastu olevas seinas: kaks pruuni ust, kaks jalga põrandast kõrgemal. Uks uks varjas lihtsat seinakappi, teine näitas avatult väikest kambrikest, mitte kõrget, kui laia ja täiskasvanud mehe pikkuses. Väga puhtad padjad ja suletekid, mis seal kokku oli kuhjatud, lasid arvata, et see oli mõlemate vendade voodi.

Tobias oli astunud laua äärde, vana, kallihinnaline tammepuust mööbel, mida ehtis moodne, punane tekk, mille üle oli laotatud valge suurrätik. Saapad oli ta juba kojas käest pannud. Nüüd kühveldas ta

oma meremehekuue taskust peotäie raha-tükke, luges neid laual ja pomises tükk aega nagu arvutades. Siis tõusis ta varvas-tele ja lükkas rahatükid üle ämbri ääre, mis rippus toalae keskmise palgi otsas. See oli saareelanikkude rahvalik, aastasadasil tarvitusel olev hoiukarp. Igal perekonnal oli ta olemas, lahtine ämber laepalgi otsas lukutamata majaukse taga. Kui keegi perekonnast sattus kitsikusse, pistis ta käe ämbri ja võttis sealt, mis vajab. Ja kui ta raha tagasi suutis maksta, pani ta võetud summa endisele kohale. See oli saareelanikkude rahaäri, selle maatükikese veksl- ja võla-seadus. Sestsaadik kui saarel oli „võõraid“, millega mõeldud supelvõõrad, hoidsid elanikud oma vara hoolsamini. Breedenid olid vanale kombele truuks jäänud.

Rahatükid, mis Tobias lükkas üle ämbri ääre, ei kõlisenud, ei langenud. Ämber pidi olema ääretasa täidetud. Ta vaatles seda mõnusa muigega, kuni ehmus valjust raginast, kolinast, vandumisest koja taga olevas ruumis. Läbi avatud ukse kargas sisse kõhn, must kass, hüppas laualt riidekapi otsa ja peitis end sinna. Tema järele ilmus vihapunane mees, kes valjult vandudes rasvast tilkuvat panni käes keerutas.

Tobias Breeden vaatas talle otsa. „Jah, Niklas,“ ütles ta ainult.

Seal pihtis teine. Ta oli köögis õhtusööki valmistamas, mis pidi saama päris pidulik, kuna Tobias oma kahepäevasel purjekasõidul vaevalt midagi sooja kõhtu saanud olla. Seal, kuna ta veel mune pannile löi, oli majakass aknast sisse tulnud ja oli näpanud lihätüki, mida ta tahtis munataignas küpsetada. Tagaajamise ägeduses lükkas kokk panni tulelt ja nüüd lebasid munnad tuhas ja liha oli kadunud.

„Sa oled liig äge,“ ütles Tobias laitvalt. „Noored inimesed on alati liig ägedad.“

Laidetu pigistas ühe silma kinni ja vaatas teisega vennale otsa. Ta viha oli lah-
tunud. Ta pruunis näos oli palju kelmikast vallatust.

„Noh, vaata, mis vanadusse puutub, vend Tobias, olen valitud päästemeheks daamide supeluses. See on kena teenistus ja ka lõbustav pealt vaadata, kuidas naised külmas vees ringi pladistavad, jah, väga lõbustav —“

„Häbene!“

„Arvan, vend Tobias, kõige nooremaid selleks teenistuseks ei valita —“

„Valitakse tugevad mehed, keda võib usaldada, lollpea!“

„Kas otsin nüüd leiva välja ja tükikese vorsti, Tobias? Muu söi ju kass —“

Tobias noogutas ja läks üle koja kööki, venna riiki. Ta ise oli enamasti kaubris, kui oli kodus, ja võttis seal külalisi vastu, keda ta tüse loomus rohkem ligi meelitas kui haruldused, mille otsimine oli nende tuleku ettekäändeks.

Kööki oli ajaga sammu pidanud; ta oli praktiline, kaine ja lage. Kollaseks võõbatud seinad, maalilise, ebanugava tuleaseme paigal väga inetu, kuid hästi põlev pliit; kuusepuust laud ilma toreduseta ja ajaloota. Riulitel ja naelte küljes keedunõud, nõõrid, õnged ja raske korgivammus, milles Niklas Breeden, päästemees, valvas daamide supel-
lemist, et neid hästi dresseeritud koerana veest tuua, kui nad kaotasid pinna jalgade alt.

Tobias istus raskelt toolile laua kõrval, võttis kübara peast, löikas viilu leiba ja tüki vorsti ja hakkas mõtlikult närima. Lõpuks pani ta kooriku käest. See oli liig kõva.

„Nii see ei lähe, vend Niklas. Meie abilise, Antje, ei oska võid teha ja sina ei oska keeta.“

„Noh, ära kohe nii vali ole! Oled ju kõik need aastad rahul olnud, vend Tobias. Ja kui see neetud kass ei oleks tulnud —“

„Ei, Niklas, ei. Kassi sa üksi süüdistada ei saa. Ja rahul ei ole ma ka olnud. Ei. Pidin enne järele mõtlema, kuidas asja aidata.“

„Kõik need aastad?“

„Jah, kõik need aastad, kuid sina seda ei õpi, Niklas! Iga väike tüdruk, kes on veel leerimata, on sinust majapidamises ees.“

Niklas langetas pea ja põristas sõrmedega lauale.

„Peame kosima, Niklas.“

Teine kargas üles.

„Mis?“

„Peame kosima. Kaks naist ühe katuse all, see ei ole hea. Ja“ — ta ulatas vennale üle laua käe — „Niklas, vend, meie tahame kahekesi üksmeel olla.“

Niklas raputas liigutatult ulatatud kätt. „Vend Tobias, kuigi olen vahel äge ja rap-sakas, sa tead, mis ma mõtlen.“

„Selle eest oled noor mees, Niklas. Nüüd tähelepanu, kes kosib?“

Tobias pistis käe tasku ja võttis sealt kümnepennilise raha. Kuid Niklas hoids ta käe kinni.

„Vend Tobias, kuna olen noor mees, nagu

sa ütled, ja kuna kosimine on noorte asi — siis arvan ma — “

„Ei, Niklas, õigus peab olema.“

Niklas lõi silmad maha. „Ma ainult arvasin. Kuna sa heameelega kosida ei taha, — teeksin seda sinule meeleheaks.“

„Kiri või kull, Niklas?“

„Jumala nimel! Kull.“

Rahatükk langes, kull oli peal.

„Sa kosid, Niklas.“

Niklas läks punaseks ja pööras näo ära, et seda varjata. Õigupoolest ei olnud ta Jumala tarkusest teist otsust oodanudki, tundis ta aga liig palju aukartust venna vastu, et talle seda otsekohe üelda.

„Nüüd neiu,“ ütles Tobias.

„Jah,“ ütles Niklas silmakirjalikult, „mis-suguse pean kosima?“

„Kas meeldib sulle punane Trientje, kõrtsitüdruk?“

„Ta ei ole saareelanik.“

„Ja nägususest hoolimata on ta ka äge. Peame valima kindlloomulisema.“

„Samase, kes meeldib sullegi,“ meelitas Niklas.

„Mis ütled kõrtsi Maria kohta?“

„Jumal hoidku! See vaatab ju mõlemate silmadega kõõrdi!“

„Jah, siis jääb veel ainult — “ Ja nagu ühest suust, ütlesid mõlemad vennad: „Marinka-ema Ebba.“

Jälle pigistas Niklas silma kinni, mui-gas kelmikalt.

„Võtan tema — — sinule meeleheaks, vënd Tobias.“

Tobias hingas sügavalt. „Seda ma usun! Kaval rebane! Ebba Jürgens. Hüva! Olen rahul.“

„Kuid — “ Niklas kratsis kõrvatagust.

„Mis veel?“

„Selleks on kahte vaja. Ebba ei ole täis-ealine.“

Kuid nüüd sai Tobias ägedaks: „Mis peale sarnane tüdruk siis mõtleb? Oled kena välimusega, oma aastate kohta sale. Tõepoolest, sale nagu mastipuu! Tagant võiks sind pidada Vilm Hanseniks. Nii see on. Ja varesejalad silmade ümber ei tähenda palju, naised peavad seda huvitavaks.“

Niklas kiigutas end häbelikult pingil.

„Jah, sul võib õigus olla. Aga kas tema pead ei noruta?“

„Tühi jutt! Kosin sinu eest, Niklas. Naabrina peab teadma, et olen rahul, ja neiu ka. Tühi jutt! Kõik läheb hästi. Ütlen, et kõik läheb hästi. Võta mu püha-päevakuub kapist. Sean asja kohe joonde.“

Teine aitas vaikides. Uksel peatas ta venna viimast korda.

„Vend Tobias.“

„Mis?“

„Kas sa ei ole pahane, et — “

„Mis?“

„Et — meie Issand otsustas, et mina see olen, kes kosib?“

„Lambapea!“ ütles Tobias ja hakkas kangejalgselt Jürgensi ema maja poole sammuma. Ta pööras aga veel kord tagasi ja et teisi õisi käepärast ei olnud, noppis ta kõige pisema päevalille ja pani ta oma sinise kirikukuue nõõpide vahele.

„Sarnane lill on õrn märguand. Küll ta juba märkab.“

Seekord astus ta esiuksesse sisse ja kat-sus hästi kindlasti sammuda.

Kohvikülalised puudusid. Lesk istus köö-gis ja puhastas läätse väsinud, mõõduka liigutustega, head terad kaussi; prügi jäi lauale.

„Tere, naabrina. Mul on teile midagi üelda.“

Üles vaatamata tõmbas naine jalaga ühe punutud tooli lähemale. „Istuge, naaber.“

Vanamehele oli vastumeelne nii tähtsast asjast kõõgis harutada. Ta jäi seisma ja kee-ras päevalille nõõpaugus.

„Teie vist arvate, mis ma tahan, Jürgensi ema.“

„Naaber Tobias, ma ei ole sellele mõel-nud.“

„Täiskasvanud neiu kodus peaks õpetama mõtlema.“

„Ei, ma ei tee Issandale seda vaeva, et ta peaks teisiti seadma, kui mina olen mõ-telnud.“

Seal juures eritles ta pikkamisi läätse, ühed kaussi, teised kõrvale ja kõrvale kaussi, vahetpidamata, üles vaatamata. Tal oli pikk nägu, mis loomu poolest oli veidi kurva-võitu. Mured, pettumused olid teinud selle veel pikemaks, veel kurvemaks; silmad olid pisaratest nagu välja pleekinud. Peas kandis ta punakasmusta rätikut ja ta riie-tus oli samuti must.

Tobias sai kärsituks. „Sarnane mõistma-tus on kuulmatu!“

Lesk katkestas teda. „Tobias Breeden, teie olete eluaeg villas istunud ja mina chakais. Sellepärast meie üksteist ei mõista. Ka mina seadsin oma elu sisse, kui olin noor. Tahtsin abielluda Hjelm Janseniga, kui ta omalt viimaselt ilmareisilt koju tu-leb. Ja ta oli sale, kärmas noormees ja jõukas oli ta ka. Seal saab ta kollase pa-

laviku ja nad viskavad ta vette. Abielluda! — Mitte ainsatki lille ei või ma ta hauale panna! — Ja siis tuli Jürgens ja meie abiellusime! Ta oli hea mees ja meie Jörk samuti! Kas oli saarel kenamat poissi? Nüüd tahtsin olla tark. Ta ei tohtinud hakata madruseks, pidi jääma ema juure ja isaga kalastama sõitma. Ja ühel tormisel päeval tulevad nad alusega randa tagasi. Rõõmustan, et nad jälle tagasi on. Nad ronivad välja ja hakkavad laeva kõrgemale maale vedama. Seisan juures ja mõtlen grogile, mida tahan õhtuks valmistada, ja kas veel pudelis rummi on? — Ja äkki keeb kõgu meri — krahh! Üks laine tõstab laeva kõrgele ja uhub mõlemad minema, mu Jörgi ja Jürgensi! — Seisan seal juures, sina ka, Tobias, Niklas, ja veel teised — kümme sammu maast eemal upuvad nad nagu kassid! Ja ma hädaldan ja ringutan käsi — keegi ei või aidata! — Sa nutsid tookord, naaber Tobias —

„Jah, see oli karm surm,“ ütles vana meremees. „Nüüd on see mõõda. Sul on veel üks laps, Marinka ema, su Ebba.“

Naine tegi käega liigutuse, nagu ei hindaks ta seda endise õnne ülejääki kuigi kõrgelt.

„Kus on Ebba?“

„Vist külas. Ta peseb ju suvitajatele. Ma ei suuda talle anda raha paelteks ja nõelteks ja kõigeks selleks, mis ta himustab.“

„Ta on ilus tüdruk.“

Lesk raputas kurvalt ohtes pead. „See ei aita talle midagi.“

„Marinka ema, teil ei ole õigus. Ilu on suur asi naisele; — kuid ma ei taha sellega õelda, et mehed peaks olema inetud —“

Tobias ei olnud ikka veel istet võtnud. Ta tammus ühelt jalalt teisele. Kuna lesk hakkas jälle läitse puhastama ja nähtavasti ei mõtelnudki teda tuppa paluda, nagu nõudis viisakus, otsustas ta lõpuks asja siin kõne alla võtta. Ta tegi seda lühidalt ja otsekohevalt õigustatud uhkusega täidetud ämbri üle toalaes. Kui jutt tuli Niklasele, löid ta silmad karvaste kulmude all tähtedena särama.

„Jah, Tobias Breeden,“ ütles naine rumalalt imetluses, „seda ei olnud ma sugugi näinud! Teie olete end toredaks teinud ja siis veel lill rinnas. Nüüd alles mõistan ma.“

„Siis andke vastus.“

„Oh, mul ei ole midagi Niklase vastu.“

„Teil ei ole midagi vastu. Siis lõugu Jumal kuradi surruks! Midagi vastu! Mis-

sugune kõne! Midagi vastu! Nii tore mees, kui on Niklas! Näeb suurepärase välja. Sellele vaatavad naised veel tagant järele! Ja maja, ja kalalaev, ja lootsik! Ja siis veel kartulipõllud ja sularaha. Raha teeb elu mõnusaks, ema Marinka. Ja teie juures surevad hiired kapis nälga. Pealegi jääb teie laps lähedusse. Talvel, lume ja jääga võite tema juurejoosta ja juttu ajada. Noh, arvan, kui emasüda selle kõige peale mõtleb —“

„Jah, Tobias Breeden. Ma ei mõtle enam midagi.“

Tobias neelatas vande. „Nüüd tehke aga kord asjale lõpp, naabrinna.“

„Kõik oleneb sellest, mis Ebba ütleb.“

„Oh, tema on kindlasti rahul!“

„Arvate?“

„Ta ei ole ju nii rumal kui teie, Jürgensi ema! — Oleksin heameelega tema enesega kõnelenud. Kuid ta ei ole ju kodus. Noh, õelge seda talle. Nägemiseni.“

Proua Jürgens kargas püsti. „Kas tahate juba minna? Ja ma ei olegi teile napsu annud nagu on kord ja kohus!“

„Kuni see sünnib, on mul himu ta järele läinud.“

„Jah, ma ei suuda ka enam midagi mõelda.“

Tobias läks vihaselt. Nii väga kui talle meeldis Ebba, põlgas ta ema. Tal ei olnud kannatust hädaldavate naistega. Oleks tal olnud närvid, must ema Marinka oleks ta närve rikkunud. Kuid tal oli ainult sapp.

Niklas ootas venda lahtisel majauksel, rahutult ühelt jalalt teisele astudes. Ettepoole hoiduvate õlgade, rippuvate käsivarte ja läikivate, tumesiniste silmadega tuletas ta elavalt erakorraliselt rõõmsat lindu meele. Kui ta märkas tulijat, pööras ta pea kõrvale ja vilistas.

„Armunud nagu kass,“ mõtles Tobias, „ja tahab mind selles asjas tüssata. Mis sugune poiss!“

Ta tegi grimassi. „Arvasime, et meil on juba kapsapead ja nüüd selgub, et need on alles taimed. Ära end nii palju vääna, Niklas. Vanaeit on nagu vana laevakere; kuid Ebba on uhke nagu kolmemastiline laev. Tema peab kurssi.“

„Kas ta ei ehmunud?“ päris Niklas kinnipigistatud silmaga.

„Ehmunud! Kena kosilase üle? — Tühi jutt! — Ta ei olnud kodus. Vastuse saame hiljem. — Ja nüüd otsi piibel välja ja siis lõpetame päev.“ (Järgneb).

Tõtt ja nalja.

Veel Shoti nalju.

Keegi raadiotoomanik Nev-Yorgis püüab ilmaaegu shoti jaama Aberdeenis kätte saada. Aga lainepikkuse läpsusele vaatamata pole kuulda ainustki tooni. Pahaselt tahab ta aparaati juba ümber seada, kui ilmub ta shoti sõber, kellele ta oma häda kurdab. See palub hetkeks kannatust, võtab kaks isendilist taskust ja kõlistab neid peos kuuldavalt. Samal hetkel kõlab valjuhääldajast selgesti hääli: „Hallo, siin Aberdeen!”

Päästearmee öde tuleb korjamiskarbiga ühe vana shoti ase juurde ja palub Jumalale väikest annetust. Shoitlane küsib, kui vana öde on, ja kuuldes, et see alles 18 aastat vana on, ütleb:

„Mina selle vastu olen juba 75 aastat vana ja näen siis Jumalat enne teid, armas öde. Siis võin ju oma armastuseanni temale isiklikult kätte anda!”

Aberdeenis alandati frammisõiduhinda. See tekitab ärevust. Igal pool kurdeti:

„Hirmus, kuidas elu kalliks aetakse! Seni hoidsime kolm penni kokku, kui sõitmise asemel tala käisime, nüüd ainult kaks. Nii kistakse inimesel raha taskust välja!”

Keegi shoitlane oli linnas nädal aega oma sõbra külaline ja see hellitas teda väga. Lahkudes lubas mees sõbrale maalt ühe kana saata. Mõõdus mitu kuud, kingitus ei tulnud. Siis kohtab külalislahke sõber shoitlast äkki linnas ja ei või talle meelde tuletamata jätta lubatud kana. Segadusse sattumata vastab shoitlane:

„Tõsi küll, lubasin ja tahsin sulle selle kana saata, aga ta ei ole veel siamaani surnud!”

Supeltrikoo.

Lolott on märtsikuul viibinud Rivas. Ja on supelnud. Igapäev.

Ent esimene kord, kui ta veest väljus, tuli tema juurde supelvaht.

„Signora,” ütles ta viisakalt, „kas tohin juhtida teie lähelpanu sellele, et teie supeltrikoo on liig lühike ja ka liig sügavalt välja lõigatud?”

Signora naeratas. Naeratas nii intensiivselt, et supelvaht silmad maha lõi. Siis aga lähenes linnavaht.

„Teie supeltrikoo on politsei eeskirjade vastane,” ütles ta lühidalt. „Palun, teie nimi?”

Lolott ütles oma nime.

Siis jooksis keegi vanem härra ta juurde.

„Mu preili,” ütles ta, „kas teil häbi ei ole nii puudulikku trikood kanda?”

Lolott pööras talle selja.

Ent ei kestnud kahet minutitki, kui dr. Flinsch tema juurde tormas. Dr. Flinsch oli ta peigmees.

„Lolott,” kogeles ta, „ma palun sind, aga selles trikooos ei või sa omeli — —”

„Miks mitte?” viskas Lolott pea selga. „Kust saadik oled siis sina hakanud puritanlaseks?”

Samal hetkel tuli Lolotti ema nende juurde. Ta ägas, ta sõrmed krampusid ja ta silmis seisis sügav meelepaha, mida tunda võivad ainult emad, nähes, et nende pühamat ähvardab hädaoht.

„Lolott,” hüüdis ta, ja ta huuled värisesid ärevuses. „Lolott! Oled sa hullunud? Kuidas tulid sa sellele, et minu trikoo enesele selga panid?”

Hans Riebau.

„Finantsgeenius on see mees, kes oskab raha rutiinini teenida kui ta perele seda jõuab välja anda.”

Rahulik tuba.

Pimm otsib tuba. Kõige elavamal tünnaval jääb ta ühe naja ette seisma ja loeb sedelit:

„Rahulik tuba kindlas ametis olijale ära anda. Küsida hoopis esimeselkorral.”

Pimm läheb sinna. Helistab. Uks avaneb praokile.

„Olete kindlas ametis?”

„Olen.”

Uks avaneb täiesti.

„Siis, palun, tulge tupp.”

„On see tuba tõesti rahulik?” küsib Pimm.

„Muidugi. Miks seda küsite?”

„Sest et eriti rahulikku tuba vajan. Kas ei ole mõni raadio siin lähedal?”

„Ei, siin majas seda ei ole.”

„Ka mitte grammofoni?”

„Ei!”

„Ka mitte väikseid lapsi, kes karjuvad?”

„Ei, siin elavad ainult vanad inimesed.”

„Mul on nimelt kodus palju tööd. Vajan siis vaikusust ja rahu. Ka koerad ei tohi haukuda, kui ma töötan.”

„Meil on ainult üks portsellaankoer, see teid juba ei sega.”

„Ütlen teile, et ma ka kasside näugumist ei sall!”

„Kasse meil ei ole.”

„Hea küll, siis ma üürin selle toa.”

Järgmisel päeval kolib Pimm suurte kohvritega oma tupp. Mingisugune vaadikujuline kohver torkab perenaisele eriti silma. Pimm lukustab ukse.

Mõni minut hiljem kostab toast hirmus lärm. Kõik müriseb ja põrub. On kuulda nagu kuulipriiside prahinat. Nagu oleks kapp portsellaanasjadega kukkunud ja purunenud. Kõik toad värisevad. Kõik jooksevad kokku. Perenaine koputab uksele:

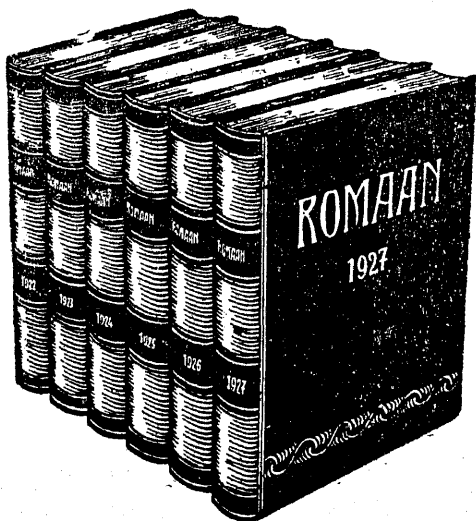
„Inimene? Uks lahti! Mis te siin teete?”

Pimm avab. Kriiskab perenaine: „Mis te siin teete?”

„Oma tööd!” vastab Pimm rahulikult. „See oli väike harjutus.”

„Kes — mis te öieti olete?”

„Olen orkestri trummilööja ja faldrekute põristaja!”

„ROMAAN“

pakub oma aastakäikude näol määratud lugemisvara — romaane, jutustusi, novelle ja luulet, mis pärit häilt ja loetavalt kirjanikkelt, väärtuslikus ja rahvusvahelises valikus.

Endiste aastakäikude hinnad:

Tugevas poolnabkkõltes: Kõlpmata:

Aastakäik	1922 a.	Kr. 7.—	Kr. 5.—
„	1923 a.	9,50	7,50
„	1924 a.	9,50	7,50
„	1925 a.	9,50	7,50
„	1926 a.	9,50	7,50
„	1927 a.	9,50	7,50
„	1928 a.	9,50	7,50
„	1929 a.	9,50	7,50
„	1930 a.	9,50	7,50

Müügil suuremates raamatukauplustes.

Kus neid pole — tellige otse talitusest,
Tallinnas, Müürivahe tän. 16,
 Telefon (2)12-53,
 kust teile raamatud kätte saadetakse ilma iga lisamaksuta.

MEIE TAGATIS

Garanteerime, et MILLER kumm peab kauem vastu kui ükski teine samahinnaline kumm, kui mõlemaid tarvitada täiesti ühtlastel tingimustel.

MILLER RUBER
 PRODUCTS CO

Tallinna ladu:

Heinr. Lagus,

Müürivahe t. 16, Laenu-panga majas,
 uks B Telefon (2)12-53.

10 aastat kultuurtööd

Ligi kümme aastat juba — järjekindlalt ja püsivalt — varustab ainulaadiline rikkalik ja oma kõrgele ülesandele ustav

ajakiri „ROMAAN“

Eesti laialdasi rahvakihte parima lugemisvaraga, nagu romaanid, novellid, jutustused ja luule, maailma kuulsamate ja loetavamate kirjanikkude loomingusalvest.

Ligi kümme aastat juba — alati endise hoole ja usinusega — jätkab avara ilmavaatega

ajakiri „ROMAAN“

1922. a. avastatud ülesande täitmist, olla Eesti laiadele rahvahulkadele teenäitajaks kõigisse kirjandusliikidesse ja esindada seepärast kõiki teguvõimsaid ja loomevõimelisi kirjanikke — kirjandusliku voolu ja poliitilise meelsuse peale vaatamata.

Ligi kümme aastat juba valvab rahvalik

ajakiri „ROMAAN“

et ta keel oleks ilus, rahvalik ja hoiduks võimalikult ülimoodsusest ja keelelistest veidrustest.

Nii on ja jääb

ajakiri „ROMAAN“

ceskujulikumaks

rahvaajakirjaks Eestis.

V-60